

Styre: Fakultetsstyret ved Det juridiske fakultet
Styresak: 21/23
Møtedato: 21.03.2023
Journalnummer: 2023/1803

ORIENTERINGSSAK OM BRUK AV KUNSTIG INTELLIGENS OG MULIGHETER OG UTFORDRINGER FOR LÆRING OG VURDERING

Kunstig intelligens er informasjonsteknologi som justerer sin egen aktivitet og derfor tilsynelatende framstår som intelligent. Vi har alle som forbrukere og kunder, eller i møte med offentlige organer, blitt introdusert for ulike chatboter som svarer på henvendelser som for eksempel vedkommer vårt kundeforhold til bankforbindelsen vår, eller som svarer på generelle spørsmål innen et offentlig organs forvaltningsmyndighet. Disse chatbotene kommuniserer gjennom den skriftlige dialogen som et menneske, men de fleste har vel erfart at disse har sine klare [begrensninger](#). Teknologien som ligger til grunn for disse løsningene, har hatt en rivende utvikling ved at regnekraften og muligheten til å håndtere store datamengder har nådd helt nye nivåer. Kunstig intelligens er derfor tatt i bruk på stadig nye felter, langt mer avansert enn de ovennevnte løsningene.

Den siste tiden har særlig ChatGPT (Chat Generativ Pre-trent Transformator) en chatbot lansert av OpenAI i november 2022 fått betydelig internasjonal oppmerksomhet. OpenAI som står bak denne chatboten er et USA-basert foretak, med blant annet Microsoft på investorsiden. Den store oppmerksomheten skyldes at ChatGPT gir detaljerte og velformulerte svar på tvers av mange forskjellige kunnskapsområder.

I vår sektor har det kommet frem historier om hvordan elever og studenter har levert arbeider frembrakt av denne teknologien, uten at dette har vært avslørt før eleven eller studenten selv har informerte om dette. Dette har blant annet skapt en frykt for at elever og studenter kan benytte teknologien i sine obligatoriske arbeider, eller ved eksamen, og at de vurderingene institusjonene gjør av elever og studenters skriftlige innleveringer ikke blir dekkende for det faglige nivået. På den andre siden er dette teknologi som våre kandidater må forholde seg til, og det ligger innenfor vårt ansvar som utdanningsinstitusjon å bidra til at de kan forholde seg til de ulike utfordringene og mulighetene som denne teknologien åpner for.

I sak 4/23 vedtok Studieutvalget å be Læringsdesigngruppen om å undersøke hvilke muligheter og utfordringer AI-verktøy som ChatGPT vil kunne ha for læring og prøving ved fakultetet. Rapporten ble behandlet i SU (sak 11/23) og utvalget – kom med følgende uttalelse:

Studieutvalget takker Læringsdesigngruppen for godt og effektivt arbeid.
Studieutvalget mener det er viktig at rapporten blir lagt fram for alle de emneansvarlige, og at den blir gjort kjent for studentene på egnet måte.

Studieutvalget vil komme tilbake til hvordan rapporten skal følges opp etter styrets behandling av saken.

Rapporten fra Læringsdesigngruppen legges frem for styret til orientering (se vedlegg).

Professor Jan-Ove Færstad vil gi en utfyllende orientering om saken i styremøte.

Saken legges frem til styrets orientering.

Karl Harald Søvig
dekan

Øystein L. Iversen
fakultetsdirektør

10.03.2014/ØLI

Vedlegg:

- Rapport fra Læringsdesigngruppen: «ChatGPT og andre AI-verktøy – muligheter og utfordringer for læring og vurdering ved Det juridiske fakultet, UiB»

ChatGPT og andre AI-verktøy – muligheter og utfordringer for læring og vurdering ved Det juridiske fakultet, UiB

Innhold

1. Innledning – mandat og arbeidsform	2
2. ChatGPT og tilsvarende AI-verktøy	3
3. Hvilke utfordringer kan AI-modeller som ChatGPT medføre for prøvingen av våre studenter?	3
3.1 Innledning.....	3
3.2 I hvor stor grad er ChatGPT egnet til å besvare oppgaver som er typiske for masterstudiet i rettsvitenskap?	4
3.3 Er digitale verktøy i stand til å identifisere tekst utformet av ChatGPT?.....	8
3.4 Utfordringer knyttet til prøvingen av våre studenter.....	10
3.5 Særlig om utfordringer knyttet til krav om å besvare oppgaver på engelsk	12
4. Gir AI-modeller som ChatGPT nye muligheter for formativ og/eller summativ vurdering?	16
4.1 Utforming av oppgaver og nye oppgavetyper.....	16
4.2 Automatiserte tilbakemeldinger på studentenes besvarelser.....	17
5. Muligheter og utfordringer knyttet til studentenes læring.....	18
6. Noen avsluttende refleksjoner og anbefalinger	21
Vedlegg	24
Eksempel 1	24
Eksempel 2	26
Eksempel 3	28
Eksempel 4	30
Eksempel 5	31
Eksempel 6a	33
Eksempel 6b	33
Eksempel 7	35
Eksempel 8	38
Eksempel 9	39
Eksempel 10	41
Eksempel 11	44
Eksempel 12	52

1. Innledning – mandat og arbeidsform

I sak 4/23 vedtok Studieutvalget å be Læringsdesigngruppen om å undersøke hvilke muligheter og utfordringer AI-verktøy som ChatGPT vil kunne ha for læring og prøving ved fakultetet. Studieutvalget ga læringsdesigngruppen følgende mandat:

«Gi en kortfattet oversikt over muligheter og utfordringer AI-verktøy som ChatGPT byr på for læring og prøving på jusstudiet. Herunder ber vi om at gruppen ser på mulighetene til oversetting med tanke på de engelske læringskravene vi har innført på studiet. Fristen er 28. Februar.»

Det kommer frem av mandatet at SU ber om en «kortfattet oversikt», og det er satt av begrenset tid til arbeidet. Innenfor disse rammene vil det kun være mulig å gi en foreløpig oversikt over de mulighetene og utfordringene som ulike AI-verktøy gir i forbindelse med læring og prøving. Rammene for arbeidet har heller ikke gjort det mulig å dykke dypt ned i forskningslitteraturen på området. Læringsdesigngruppen har derfor fokusert på å undersøke forskningslitteratur knyttet til bruk av AI-verktøy i forbindelse med studier av juridiske emner.¹ Vi understreker at denne rapporten ikke har noe ambisjon om å tjene som et forskningsbidrag. Eksempelvis har vi gjort et begrenset antall tester av hva AI-verktøy er i stand til å gjøre. Disse testene kan derfor vanskelig tjene som noe mer enn foreløpige illustrasjoner og eksempler.

Rapporten må sees på som et øyeblikksbilde av status pr. februar 2023. I skrivende stund er det flere AI-modeller som er nær lansering, eller som akkurat er lansert.² Disse vil ha andre kvaliteter enn ChatGPT, og kan aktualisere andre tema enn de vi berører i vår rapport. Utviklingen går raskt på dette området. ChatGPT og tilsvarende modeller vil antagelig ha langt høyere kvalitet ett år frem i tid. De konklusjonene vi gjør i rapporten er derfor kun gyldige i lys av dagens teknologiske nivå, og det eneste vi kan si med sikkerhet er at disse konklusjonene vil måtte revideres om kort tid.

I tråd med mandatet har Læringsdesigngruppen fokusert på å undersøke hvilke konkrete muligheter og utfordringer AI-verktøy gir for læring og prøving. Vi har kun i begrenset grad vurdert ulike etiske spørsmål og policyspørsmål som kan oppstå i denne sammenhengen. Vi har heller ikke undersøkt hvilke utfordringer og muligheter teknologien kan gi for andre deler av fakultetets virksomhet – herunder forskning og administrasjon. Dette innebærer at vi heller ikke har vurdert eventuelle utfordringer og muligheter knyttet til den studieadministrative delen av virksomheten – med unntak for det vi skriver om verktøy for digital kontroll under punkt 3.3.

Det går frem av det overordnede mandatet for Læringsdesigngruppen at gruppen «*knytter til seg andre ressurser ved fakultetet, UiB eller eksternt etter fortløpende vurdering av behov.*»³ I samråd med studiedekanen har Læringsdesigngruppen valgt å knytte til seg Kristian Wederhus for arbeidet med denne rapporten. Gjennom arbeidsprosessen har Læringsdesigngruppen også hatt samtaler med Hans Christian Farsethås.

¹ Vi nevner at ChatGPT er såpass ny at tilgangen på publisert litteratur om temaet fortsatt er noe begrenset – i alle fall når det gjelder litteratur særlig rettet mot læring og vurdering av juridiske emner. Det finnes imidlertid også enkelte pre-published tekster, og artikler på ulike nettsider som vi tidvis vil vise til i denne rapporten. Disse er imidlertid ikke er kvalitetssikret på samme måte som fagfellevurderte vitenskapelige artikler vil være. Vi nevner også at noe av denne litteraturen er skrevet av, eller med assistanse fra, ChatGPT. Dersom vi henviser til artikler skrevet helt eller delvis av ChatGPT, vil vi gjøre oppmerksom på det.

² Eksempelvis har Google utviklet chatboten Bard, basert på språkmodellen LaMDA (Language Model for Dialogue Applications) og Microsoft har akkurat lansert Bing AI, basert på teknologien bak ChatGPT. Se <https://www.digi.no/artikler/na-kan-du-teste-microsofts-nye-superintelligente-sokemotor/525999>

³ Se styresak 20/20

2. ChatGPT og tilsvarende AI-verktøy

ChatGPT er en "Chatbot" bygget på GPT-3. GPT-3 er en AI-modell for språkbehandling, utviklet av OpenAI. Denne språkmodellen er en av de største og kraftigste som finnes i dag. GPT-3 er matet med et enormt sett av data fra internett frem til 2021, og ut fra hele dette datasettet finner språkmodellen hva som ut fra sannsynlighetsberegning kommer etter et ord/sett av ord. Datasettet er overveiende fra engelske nettsider, 51 % fra amerikanske domener.⁴ AI-modellen gir samtaleroboter muligheten til både å «forstå» spørsmål og oppfordringer (ofte kalt «prompt»), uten at disse må være i et bestemt format eller ha en bestemt oppbygging. Det som skiller ChatGPT fra tidligere språkmodeller, som GPT-3, er at modellen er trent av mennesker (Reinforcement Learning with human feedback). Det setter samtaleroboter i stand til å gi svar som fremstår som menneskelige. Dette skiller ChatGPT fra andre samtaleroboter. Der andre samtaleroboter har hatt ganske snevre arbeidsområder, har ChatGPT en evne til å gjennomføre en samtale om de fleste tema der modellen gir svar som ligner på de et menneske ville gitt. ChatGPT kan utføre en rekke oppgaver basert på de spørsmål og oppfordringer den får fra den som skriver til ChatGPT, men den kan ikke gi tilbakemelding i form av bilder, videoer eller lyd. Gitt dagens utviklingsnivå kan den heller ikke motta informasjon fra bilder, video eller lyd. ChatGPT svarer kun på spørsmål og oppfordringer som skrives i modellens «prompt».

ChatGPT er en språkmodell, og ikke en logikkmodell. Det innebærer at verktøyet kan etterlikne menneskelig språk på en veldig overbevisende måte, og imitere menneskelig kunnskap. Samtidig mangler den både selvinnsikt og forståelse. Dette ser vi tydelig i flere av de eksemplene vi gjennomgår i denne rapporten. Manglende selvinnsikt, og evne til å si "det vet jeg ikke" eller "det har jeg ikke nok data til å svare på" leder modellen til å 'hallusinere', for eksempel gjennom å dikte opp fiktive rettsavgjørelser. Mangelen på forståelse viser seg gjennomgående i at svarene modellen gir ikke evner å gå særlig i dybden på de temaene den blir spurt om, og i at modellen i svært begrenset grad er i stand til å *anvende* informasjon ('kunnskap') på konkrete situasjoner.

3. Hvilke utfordringer kan AI-modeller som ChatGPT medføre for prøvingen av våre studenter?

3.1 Innledning

I tiden siden OpenAI laserte ChatGPT den 30. november 2022 har mye av debatten i utdanningssektoren vært konsentrert om risikoen for at studenter leverer besvarelser helt eller delvis skrevet av ChatGPT som sine egne, og dermed bruker modellen til å jukse i forbindelse med summativ vurdering.⁵ Denne bekymringen er på ingen måte uten grunnlag. Så lenge studentene gjennomfører summative vurderingsformer med nettilgang uten restriksjoner, så vil det alltid være en risiko for at studenter tar i bruk ChatGPT eller tilsvarende verktøy ved utarbeidelsen av sine besvarelser.⁶ Risikoen for at studenter jukser ved slik vurdering, for eksempel gjennom å levere andres besvarelser som sine egne, er imidlertid ikke ny. Denne risikoen har eksistert lenge før ChatGPT ble lansert. Det interessante spørsmålet er derfor ikke om ChatGPT *kan* brukes til å jukse i forbindelse med summativ vurdering, men snarere om ChatGPT *tilfører nye risikofaktorer for juks* sammenlignet med den risikoen for juks

⁴ Innholdet er også «vasket» for det som *GitHub* definerer som «Dirty, Naughty, Obscene and Otherwise Bad Words». Open AI har så langt ikke vært åpen om alle kildene datasettet er hentet fra.

⁵ Se for eksempel: <https://khrono.no/chatbot-loste-eksamensoppgave-pa-fa-sekunder-fikk-karakter-b/740911>, <https://khrono.no/advarer-mot-chatgpt-forbud-som-a-forby-lommekalkulator/761282> og <https://khrono.no/to-chat-or-not-to-chat/744800>.

⁶ Denne risikoen vil åpenbart være størst i forbindelse med hjemmeeksamen og tilsvarende vurderingsformer, men den vil i prinsippet være til stede for enhver vurderingsform der studentene har nettilgang uten begrensninger.

som allerede eksisterte for denne type vurderingsformer før ChatGPT og tilsvarende modeller ble lansert. Svaret på dette spørsmålet beror blant annet på hvor tilgjengelig studentene opplever muligheten for juks å være, hvilken kvalitetsheving juksemetoden kan bidra til i besvarelsen og hvor stor risikoen er for at jukset blir oppdaget.

Læringsdesigngruppen har ikke gjort noen selvstendig undersøkelse av holdningene til ChatGPT blant våre studenter. Det er likevel nærliggende å anta at mange studenter vil oppleve det å ta i bruk ChatGPT og tilsvarende verktøy som mer tilgjengelig, sammenlignet med det å få hjelp av en viderekommen student, venner eller familie til å besvare en hjemmeoppgave. For mange vil antagelig også terskelen for å kjøre en eksamensoppgave gjennom ChatGPT på sin egen datamaskin, og å levere inn resultatet som sin egen besvarelse, oppleves som lavere sammenlignet med det å spørre noen andre om å besvare eksamensoppgaven for en. Vi kan derfor ikke avvise at deler av studentgruppen ikke umiddelbart vil oppleve det som ureddelig å ta i bruk denne type verktøy for å forbedre egne besvarelser, eller for å redusere arbeidsbyrden knyttet til utforming av en egen besvarelse. Dette innebærer at det er en reell risiko for at studenter tar i bruk ChatGPT og tilsvarende verktøy i forbindelse med summativ vurdering, dersom de opplever at bruk av slike verktøy er egnet for å forbedre deres resultat i vurderingen. Denne risikoen vil være reell uavhengig av om man eksplisitt forbyr bruk av slike verktøy i eksamensreglementet, i alle fall så lenge det er liten risiko for at fakultetet oppdager den eventuelle overtredelsen av reglementet.

All den grunn vi må legge til grunn en reell risiko for at våre studenter vil ta i bruk ChatGPT og tilsvarende verktøy i forbindelse med summativ vurdering dersom de opplever at slike verktøy kan gi dem en fordel ved vurderingen, har Læringsdesigngruppen i stor grad fokusert på å undersøke hvor høy kvalitet juridiske tekster utformet av ChatGPT holder. Formålet med denne undersøkelsen har vært å finne ut av i hvor stor grad ChatGPT er egnet til å besvare typiske oppgaver som blir gitt på masterstudiet i rettsvitenskap, og dermed hvor nyttig dette verktøyet kan være for studenter som ønsker å ta det i bruk.

Læringsdesigngruppen har både undersøkt kvaliteten på besvarelser utformet av ChatGPT alene, og i hvor stor grad en «dialog» med ChatGPT kan gi studenter hjelp til å heve kvaliteten på egen besvarelse. Våre funn fra dette arbeidet drøfter vi nedenfor under punkt 3.2. Dersom man ønsker å forby studenter å ta i bruk ChatGPT som hjelpemiddel i forbindelse med vurderingsformer der studentene ellers har full nettilgang, er det hensiktsmessig å ha virkemidler for å kunne håndheve et slikt forbud. I punkt 3.3 undersøker vi derfor i hvilken grad man kan bruke digitale verktøy til å identifisere tekst utformet av ChatGPT. Dersom slike verktøy er effektive, vil det bidra til å øke oppdagelsesrisikoen for studenter som benytter seg av ChatGPT i forbindelse med vurderinger der eksamensreglementet eventuelt ikke tillater slik bruk. I punkt 3.4 gir vi så vår vurdering av hvilke utfordringer AI-modeller som ChatGPT kan medføre for prøvingen av våre studenter på kort og noe lengre sikt, før vi i punkt 3.5 adresserer spesielle utfordringer knyttet til kravet om å besvare enkelte oppgaver på engelsk.

3.2 I hvor stor grad er ChatGPT egnet til å besvare oppgaver som er typiske for masterstudiet i rettsvitenskap?

Etter å ha testet ChatGPT på en rekke tidligere gitte eksamensoppgaver fra ulike studieår, er vår vurdering at de besvarelsene som ChatGPT utformer holder et svært variabelt nivå. Besvarelsen betegnet som [Eksempel 1](#) er illustrerende for det høyeste nivået som besvarelser utformet av ChatGPT alene har oppnådd i våre tester. I dette eksempelet ble ChatGPT bedt om å besvare en oppgave som var gitt som en del av mappevurderingen for studentene på førsteårsemnet Avtalerett høsten 2022. ChatGPT ble ikke gitt noen annen input enn det som kom frem av oppgaveteksten. De emneansvarlige for emnet Avtalerett har blitt forelagt ChatGPT sin besvarelse. Deres vurdering er at besvarelsen, isolert sett, nok ville blitt vurdert til Bestått i sensuren på emnet.

Besvarelsen i Eksempel 1 er interessant av flere årsaker. Den holder et ok nivå når det gjelder språk og struktur, men den har samtidig en relativt generisk form. Vurdert på disse kriteriene synes besvarelsen å være på et gjennomsnittlig nivå sammenlignet med studentenes besvarelse av denne oppgaven. Dersom vi vurderer besvarelsens innhold, ser vi at den ikke kommer særlig i dybden på spørsmålet. Samtidig inneholder den enkelte observasjoner som ville gitt en førsteårsstudent «plusspoeng» i sensuren. Her kan man særlig trekke frem poenget knyttet til hvilken betydning den internasjonale

akademiske debatten har for utviklingen av norsk avtalerett. Poenget er kreativt og interessant. Selv om det aktuelle avsnittet ikke er særlig elegant formulert, så tilfører det et poeng man ikke kan forvente at særlig mange førsteårsstudenter ser. Det er også interessant hvordan modellen trekker inn HR-2018-2392-A i besvarelsen. ChatGPT skriver tilforlåtelig om denne dommen, og den ser ut til å være godt egnet for å illustrere poenget i det avsnittet hvor dommen blir brukt. Svakheten er imidlertid at den aktuelle dommen ikke eksisterer. Et enkelt søk på Lovdata viser oss at det verken finnes en høyesterettsdom med denne referansen, eller med det innholdet som ChatGPT skisserer. Referansen er altså helt og holdent konstruert fra ChatGPT sin side. Denne tendensen til å «konstruere» henvisninger som fremstår som relevante, men som ikke eksisterer, synes å være en typisk svakhet når ChatGPT blir bedt om å besvare juridiske oppgaver.

I en studie gjennomført ved University of Minnesota Law School ble ChatGPT brukt til å utforme besvarelser av oppgaver gitt til summativ vurdering for fire ulike emner.⁷ Besvarelsene ble formatert slik at de så ut som ordinære studentbesvarelser, og plassert i den ordinære sensuren for disse emnene. Besvarelsene ble sensurert uten at sensor visste at disse var skrevet av ChatGPT.⁸ Erfaringene fra forsøket etterlater et inntrykk som i stor grad sammenfaller med det inntrykket Læringsdesigngruppen sitter igjen med etter våre tester:

«With respect to the essays, ChatGPT's performance was highly uneven. In some cases, it matched or even exceeded the average performance of real students. On the other hand, when ChatGPT's essay questions were incorrect, they were dramatically incorrect, often garnering the worst scores in the class. Perhaps not surprisingly, this outcome was particularly likely when essay questions required students to assess or draw upon specific cases, theories or doctrines that were covered in class.»⁹

De erfaringene som artikkelforfatterne gjorde seg angående sterke og svake sider ved besvarelser utformet av ChatGPT stemmer godt overens med de erfaringene vi har gjort oss gjennom våre tester. Det er ikke tvilsomt at ChatGPT er i stand til å formulere besvarelser som holder et godt språklig nivå, og som er godt strukturerte. Selv om språket i besvarelsene tidvis kan fremstå som tilgjort og unødvendig formelt, så har teksten en oppbygning og et innhold som på overflatenivå ikke viker tilbake for det man forventer av en studentbesvarelse – i alle fall fra studenter tidlig i studieløpet.¹⁰ Samtidig har våre tester avdekket at besvarelser skrevet av ChatGPT også har en rekke typiske svakheter.

En av de mest typiske svakhetene ved besvarelser skrevet av ChatGPT er at ChatGPT ofte har vansker med å være konkret. Følgende utdrag fra en «dialog» om internasjonaliseringen av norsk rett, er illustrerende:

Prompt: «Kan du komme med et konkret eksempel på internasjonalisering?»

ChatGPT: «Ja, selvfølgelig: Norge har en tett tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen. Som en del av EØS-avtalen må Norge implementere en stor del av EUs regelverk, inkludert på området for avtalerett. Dette har ført til at norsk avtalerett i stor grad er

⁷ Disse emnene var: «Constitutional Law: Federalism and Sepeartion of Powers, Employee Benefits, Taxation and Torts.» Se Choi, Jonathan H., Hickman, Kristin E., Monahan, Amy og Schwarcz, Daniel B., «ChatGPT Goes to Law School». *Minnesota Legal Studies Research Paper*, No. 23-03, <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4335905>, s. 2.

⁸ Se nærmere om metoden i Choi m. fl. s. 2-3.

⁹ Op. cit s. 5. Sammenlign her vårt eksempel 2, der vi ber ChatGPT om å gjøre rede for innholdet i Røeggen-dommen og hvilken betydning denne dommen har for forbrukervernet i norsk rett. Besvarelsen treffer dårlig på hva Røeggen-dommen egentlig handler om, og faktum i saken er gjengitt feil. Selv om besvarelsen ser tilforlåtelig ut på overflatenivå, så avslører en noe grundigere lesing at den gjennomgående er preget av feil, unøyaktigheter og gjentakelser. En slik besvarelse bør ikke være i nærheten av god nok til å bli vurdert som bestått på emnet Avtalerett.

¹⁰ Sml. Choi m. fl. s. 9.

påvirket av EU-rett, og at norske domstoler må ta hensyn til EU-domstolens avgjørelser og tolkninger av regelverket.»

Svaret er ikke særlig konkret, og bør ikke være spesielt godt egnet til å tilføre våre studenter noe de ikke kunne fra før. Dersom du skal få modellen til å vurdere mer konkrete aspekter ved temaet, må du ofte gi den eksemplene selv. Det ChatGPT i så fall bidrar med, er å skrive ut tekst basert på ideer som studenten selv har tilført modellen. For studenter som gjennomgående har et dårlig språk, eller som sliter med å strukturere teoribesvarelser, kan dette gi noe av verdi i sensuren. Studenter som får modellen til å skrive ut tekst basert på egne ideer kan også oppnå noe verdi gjennom å bruke modellen til å frigjøre tid fra skriving, og så bruke denne tiden til nærmere undersøkelser av kildematerialet.

Det foregående illustrerer at det å gi hjemmeoppgaver med stort tidspress neppe er særlig hensiktsmessig i en verden der studentene har tilgang til ChatGPT og tilsvarende modeller. Jo større tidspress oppgaven setter studentene under, desto større fordeler vil det gi studenter som tar i bruk ChatGPT til å skrive ut tekst, sammenlignet med studenter som velger å skrive ut teksten på egenhånd.

Besvarelsen i *eksempel 1* illustrerer samtidig at ChatGPT, i noen tilfeller, kan utforme tekst som er mer konkret. I denne besvarelsen trekker modellen blant annet inn henvisninger til forbrukerrettighetsdirektivet og til CISG, og får i alle fall noe av verdi ut av disse eksemplene.

En mulig forklaring på den store variasjonsbredden i kvaliteten på besvarelser utformet av ChatGPT kan være den måten ChatGPT og tilsvarende språkmodeller fungerer på. Modellen henter ikke faktisk informasjon fra Internett. Snarere søker modellen å forutsi hva det neste ordet i teksten bør være, basert på det datasettet modellen er trent på. Dette leder til at hvert svar som ChatGPT utformer er unikt, og kan forklare hvorfor modellen i noen tilfeller er mer konkret i sine besvarelser enn hva den er i andre tilfeller.¹¹ I kombinasjon med tendensen til å «finne på»¹² konkrete kilder, slik vi allerede har sett i *eksempel 1*, og en tendens til å overse helt elementære poeng,¹³ leder dette til at det gitt dagens utviklingsnivå er svært risikabelt å stole på kvaliteten i en tekst fra ChatGPT uten å gjennomføre en selvstendig kvalitetskontroll av denne teksten. Paradokset er at dersom man har tilstrekkelig kompetanse til å gjennomføre denne kvalitetskontrollen, så er det nærliggende å spørre hvilken merverdi ChatGPT tilfører sammenlignet med det man kunne utført selv – utover å skrive «svada» som uansett ikke bør gi særlig uttelling i sensuren. Man kan selvsagt ha flaks, og få ut en besvarelse på et akseptabelt nivå, noe *eksempel 1* illustrerer. Det er imidlertid større sannsynlighet for at det ChatGPT leverer uten hjelp holder et langt lavere nivå enn hva våre studenter vil klare å prestere på egenhånd, i alle fall dersom de har tilgang til alle hjelpemidler utenom ChatGPT.¹⁴ Vår bekymring så langt er derfor at ChatGPT, på dagens utviklingsnivå, først og fremst vil kunne fungere som en «hvilepute» for de svakere studentene. Den kan i tillegg fungere som en «felle» for både svake og sterke studenter, dersom disse overvurderer hva ChatGPT egentlig kan bidra med. For de aller fleste av våre studenter er ChatGPT, på dagens utviklingsnivå, neppe særlig godt egnet som et verktøy for å heve nivået på deres prestasjoner, sammenlignet med hva de kunne prestert uten dette verktøyet.

Hvis vi flytter blikket fra teoribesvarelser til praktikumsbesvarelser, ser vi at denne sjangeren gir ChatGPT enda større utfordringer enn hva teorisjangeren gjør. Det er antagelig mange årsaker til dette, men en generell observasjon basert på de testene Læringsdesigngruppen har gjort, er at ChatGPT synes å ha utfordringer med å identifisere hva som egentlig er det sentrale spørsmålet i komplekse

¹¹ Også denne observasjonen stemmer overens med funnene i Choi m. fl., se særlig s. 10.

¹² På fagspråket omtales dette gjerne som «hallusinasjoner» all den til ChatGPT ikke har noen bevissthet og dermed heller ikke kan «finne på» noe.

¹³ Se Choi m. fl. s. 10.

¹⁴ Se som illustrasjon *eksempel 2*. I denne besvarelsen er nærmest det eneste av verdi enkelte helt generelle betraktninger knyttet til «vern mot feilinformasjon og villedende markedsføring fra aktører i næringslivet», samt «tilliten til finansmarkedene». Besvarelsen går nærmest i ring rundt disse poengene, uten å komme i dybden på hva dette konkret innebærer. Se også note 8.

oppgavetekster.¹⁵ Dette betyr imidlertid ikke at ChatGPT nødvendigvis håndterer praktikumsoppgaver med et kortere faktum på en særlig god måte. [Eksempel 3](#) illustrerer dette.

I [eksempel 3](#) leverer ChatGPT en besvarelse som nok en gang holder et ok nivå språklig og strukturelt,¹⁶ som oppfyller sjangerforventningene til et brev, og som ved første øyekast kan synes å besvare de spørsmålene oppgaven reiser. Den store utfordringen ved besvarelsen er imidlertid at det materielle innholdet er preget av helt grunnleggende misforståelser og uriktige påstander.¹⁷ Besvarelsen identifiserer ikke at det sentrale spørsmålet som oppgaven reiser er om «Gjertrud [har] gitt naboen en rimelig oppfatning av at hun mente å forplikte seg til et salg av hagearealet?»¹⁸ og man må lete grundig i besvarelsen for å identifisere poeng som med litt godvilje kan være relevante for dette spørsmålet.¹⁹ Det er i det hele tatt vanskelig å se for seg at denne besvarelsen, isolert sett, ville blitt vurdert til bestått i sensuren.

Et annet spørsmål Læringsdesigngruppen har undersøkt, er hva ChatGPT er i stand til å levere dersom man arbeider mer systematisk med en besvarelse. I [Eksempel 11](#) forsøkte vi å få modellen til å bearbeide en besvarelse i flere steg. Etter et første forsøk på en besvarelse fulgte en lengre 'diskusjon', der formålet var å klargjøre både rettslige og faktisk sider ved oppgaven. Dette avslørte etter hvert store svakheter i modellens 'rettsoppfatning', som brukeren måtte korrigere. Eksempelvis klarte modellen ikke å forklare Fekete-prinsippet, og gikk heller inn i en utlegning av prinsippet om at avtaler kun er bindende for partene, og ikke påvirker rettsstillingen til tredjeparter. Dette illustrerer et viktig poeng med bruken av ChatGPT: for å få noe særlig ut av modellen er brukeren nødt til å sitte på kunnskapen og forståelsen selv. Modellen er notorisk upålitelig, og det stiller krav til årvåkenhet hos den som ønsker å bruke den i forbindelse med juridiske besvarelser. Ved siden av misforståelser rundt jussen, viser eksempelet også hvor krevende det er å få modellen til å skjønne hvilke rettsspørsmål en praktisk oppgave reiser. Det er slående at ChatGPT selv med ganske klare direktiver fra brukeren sliter med å isolere de enkelte problematiske punktene i oppgaven. Følgende utdrag fra dialogen illustrerer begge disse poengene:

Prompt: "Hvis vi ser bort fra spørsmålet om fullmakt litt, hva er grunnen til at Peder ikke vil være bundet av avtalen med banken? Banken trodde jo hele veien at det var Peder de inngikk avtale med. Det var Peders personnummer og private BankID som ble brukt for å ta opp lånet via internett. Skal ikke banken kunne innrette seg etter sin gode tro om at de inngikk en avtale med Peder?"

ChatGPT: "Jo, banken har en viss beskyttelse i loven fordi de kan stole på at en person som bruker Peders BankID faktisk er Peder og dermed inngår en avtale med ham. Dette kalles i norsk rett for den såkalte beskyttelsesregelen (se forbrukerkjøpsloven § 37 eller avtaleloven § 36).

Imidlertid kan det være omstendigheter som gjør at Peder likevel ikke er bundet av avtalen. For eksempel, hvis det var klart for banken at Ole ikke hadde fullmakt til å bruke Peders BankID på denne måten, eller hvis det var klart for banken at Ole hadde brukt BankID-en til å

¹⁵ Se tilsvarende observasjon i tilknytning til en noe annerledes oppgavetype, Choi m. fl. s. 9.

¹⁶ Det vil nok være ulike oppfatninger om den innledende setningen «Takk for din epost, og gratulerer med nabokrangelen!» er et utslag av manglende språklig forståelse, eller et mer eller mindre vellykket forsøk på humor.

¹⁷ Se eksempelvis det andre avsnittet i besvarelsen: «[N]år to parter inngår en avtale om kjøp og salg av fast eiendom, så må avtalen være skriftlig for å være gyldig i henhold til avtaleloven § 31.» Avtaleloven § 31 omhandler ugyldighet på grunn av utnyttelse, og oppstiller ingen krav om skriftlighet for denne type avtaler. Det gjelder som kjent heller ikke noe alminnelig skriftlighetskrav i norsk avtalerett. For fast eiendom fremgår dette også av avhendingsloven § 3-1: «Avtale om avhending av fast eiendom kan gjerast skriftleg eller munnleg. Er avtala gjort munnleg, skal ho setjast opp skriftleg når ein av partane krev det.» Merk også henvisningene til avtl. § 33 og for så vidt også tingl. § 12.

¹⁸ Fra sensorveiledningen til JUS212 Avtalerett høsten 2022, s. 14.

¹⁹ Se eksempelvis avsnitt 4 (om man ser bort fra henvisningen til avtl. § 33) og avsnitt 7.

ta opp kreditt i Peders navn uten hans samtykke eller kunnskap, kan dette svekke bankens rett til å stole på sin gode tro.

I tillegg kan det tenkes at det var avtalevilkår i låneavtalen som var urimelige eller som Peder ikke kunne forventes å ha inngått. For eksempel kan vilkårene for renter og gebyrer være urimelig høye, eller det kan være vilkår som gir banken en veldig sterk stilling på bekostning av Peders rettigheter. I slike tilfeller kan det være mulig for Peder å hevde at avtalen er ugyldig eller at han ikke er bundet av den.

Så for å konkludere: Selv om banken kan ha en viss beskyttelse i loven på grunn av beskyttelsesregelen, kan omstendighetene i denne saken gjøre at Peder likevel ikke er bundet av avtalen med banken.”

ChatGPT starter altså med å hallusinere en ‘beskyttelsesregel’ med hjemmel i lovbestemmelser som omhandler helt andre spørsmål, før den går videre til å si noe mer om fullmaktsproblematikken – stikk i strid med instruksjonen. Deretter følger et sidespor om urimelige avtalevilkår (og ironisk nok var jo nettopp avtaleloven § 36 en av bestemmelsene modellen bygget den såkalte ‘beskyttelsesregelen’ sin på). Det sentrale spørsmålet, altså om avtaleinngåelse, overser modellen elegant.

Svarene fra ChatGPT blir ofte litt ‘papegøyete’, noe vi ser flere tilfeller av i eksempel 11. Slengbemerkningen “Ja, jeg synes dette ble fryktelig komplisert” leder modellen til å bemerke, i sitt første forsøk på å skrive en avgjørelse fra perspektivet til Norges Høyesterett, at “avtalerett er en komplisert materie, og (...) i denne saken er det flere faktorer som må vurderes. ‘Diskusjonen’ rundt spørsmålet om Peder og banken har inngått en bindende avtale illustrerer også modellens ‘behov’ for å være enig med brukeren. Som i eksempelet over: “Skal ikke banken kunne innrette seg etter sin gode tro (...)?” “Jo, banken har en viss beskyttelse i loven (...)”. Denne konstante legitimeringen av brukerens syn og ideer er kanskje egnet til å bygge en form for empati mellom brukeren og ChatGPT, men eksempelet vårt viser at det ofte leder til misforståelser og rene ‘hallusinasjoner’. For en student som selv er usikker på stoffet, kan dette fort bli en ‘felle’, særlig dersom studenten ikke ettergår ChatGPTs påstander grundig.

Hvor god ble egentlig besvarelsen etter flere runder med bearbeiding og konkrete innspill? Vi fikk modellen til å vise til både Fekete-prinsippet og avtaleloven § 11, og fikk luket ut enkelte unødvendige sidespor som ikke bidro til å besvare oppgaven. Men selv etter å ha forklart både jussen og faktum, og forsøksvis pekt modellen i retning av de problematiske spørsmålene, er ikke ChatGPTs forsøk på å besvare denne oppgaven spesielt imponerende.

3.3 Er digitale verktøy i stand til å identifisere tekst utformet av ChatGPT?

Det hersker noe usikkerhet om i hvor stor grad ulike digitale verktøy er egnet for å identifisere tekst utformet av ChatGPT. Flere forfattere beskriver situasjonen nærmest som et «våpenkappløp», der man på den ene siden har stadig mer avanserte AI-modeller, slik som ChatGPT, og på den andre siden har digitale verktøy som er utviklet for å identifisere tekst utformet av slike AI-modeller.²⁰ Enkelte forfattere har uttrykt en viss optimisme knyttet til utviklingen av slike digitale verktøy for identifisering av tekst, og gitt uttrykk for at slike verktøy kan være til hjelp for å avdekke tilfeller der studenter fremstiller tekst utformet av ChatGPT som sin egen.²¹ De begrensede testene Læringsdesigngruppen har gjort av enkelte slike verktøy bidrar imidlertid ikke til å støtte opp om denne optimismen. Læringsdesigngruppen har kjørt totalt fire besvarelser gjennom fire av det vi oppfatter som de mest lovende åpne verktøyene

²⁰ Se for eksempel Susnjak, T., “ChatGPT: The End of Online Exam Integrity?”, <i>arXiv e-prints</i>, 2022. doi:10.48550/arXiv.2212.09292 og Pickell, Travis Ryan and Doak, Brian R., “Five Ideas for How Professors Can Deal with GPT-3 ... For Now”, *Faculty Publications - George Fox School of Theology nr 432*, <https://digitalcommons.georgefox.edu/ccs/432>

²¹ Se for eksempel Cotton, D., Cotton, P., og Shipway, J. R., «Chatting and Cheating. Ensuring academic integrity in the era of ChatGPT», <https://doi.org/10.35542/osf.io/mrz8h> (Pre-print). Manuskriptet er delvis utformet av ChatGPT.

for å identifisere tekst utformet av AI-modeller.²² Av disse fire besvarelsene var to utformet av ChatGPT, og to var autentiske eksamensbesvarelser av den samme oppgaven som ChatGPT ble bedt om å besvare.²³

Omfanget av vår undersøkelse er så begrenset at man må være forsiktig med å tillegge resultatet særlig verdi. Undersøkelsen tyder likevel på at digitale verktøy på dagens utviklingsnivå ikke er spesielt egnet til korrekt å identifisere om tekster er utformet av AI eller et menneske. Både OpenAI GPT-2 Output Detector Demo og GPTZeroX betegner begge besvarelsene fra ChatGPT som utformet av mennesker. DetectGPT identifiserer på sin side ChatGPT-besvarelsene korrekt som utformet av AI, men identifiserer samtidig deler av eksamensbesvarelsene som utformet av AI. OpenAI AI Text Classifier gjør det kanskje best i vår test. Den identifiserer besvarelsene fra ChatGPT som utformet av AI, men gir uttrykk for at det er uklart hvorvidt de to eksamensbesvarelsene er utformet av mennesker eller AI. En nærmere oversikt over resultatene følger nedenfor:

OpenAI AI Text Classifier (<https://platform.openai.com/ai-text-classifier>)

- Besvarelse 1 (skrevet av ChatGPT):
 - o "The classifier considers the text to be likely AI-generated"
- Besvarelse 2 (skrevet av ChatGPT):
 - o "The classifier considers the text to be likely AI-generated"
- Besvarelse 3 (eksamensbesvarelse):
 - o "The classifier considers the text to be unclear if it is AI-generated"
- Besvarelse 4 (eksamensbesvarelse):
 - o "The classifier considers the text to be possibly AI-generated"

OpenAI GPT-2 Output Detector Demo (<https://openai-openai-detector.hf.space/>)

- Besvarelse 1 (skrevet av ChatGPT):
 - o "Real 99.98%"
- Besvarelse 2 (skrevet av ChatGPT):
 - o "Real 99.98%"
- Besvarelse 3 (eksamensbesvarelse):
 - o "Real 99.97%"
- Besvarelse 4 (eksamensbesvarelse):
 - o "Real 99.98%"

DetectGPT (<https://detectgpt.ericmitchell.ai/>) (Behersker ikke lengre tekststykker, vurderingen er basert på tilfeldig valgte avsnitt)

- Besvarelse 1 (skrevet av ChatGPT):
 - o "DetectGPT predicts that your text is likely/very likely to be from GPT-2"
- Besvarelse 2 (skrevet av ChatGPT):
 - o "DetectGPT predicts that your text is likely to be from GPT-2"
- Besvarelse 3 (eksamensbesvarelse):
 - o Varierer mellom "DetectGPT predicts that your text is likely to be from GPT-2" og "DetectGPT predicts that your text is unlikely to be from GPT-2" avhengig av hvilket avsnitt som blir vurdert.
- Besvarelse 4 (eksamensbesvarelse):

²² Disse verktøyene er: «OpenAI AI Text Classifier» (<https://platform.openai.com/ai-text-classifier>), «OpenAI GPT-2 Output Detector Demo» (<https://openai-openai-detector.hf.space/>), «DetectGPT» (<https://detectgpt.ericmitchell.ai/>) og «GPTZeroX» (<https://gptzero.me/>).

²³ Vi må gjøre oppmerksom på at studentbesvarelsene som ble brukt som kontrollgruppe ble innlevert som en del av vurderingsmappen i JUS 212 Avtalerett 16.12 2022, altså drøye to uker etter at ChatGPT ble lansert. Det er derfor ikke mulig å utelukke at ChatGPT kan ha blitt brukt til å utforme disse besvarelsene, men vi har ingen indikasjoner på at så har skjedd. Vi nevner også at studentene leverte et førsteutkast av besvarelsene før ChatGPT ble lansert, noe som bidrar til ytterligere å redusere risikoen for at de er skrevet ved hjelp av ChatGPT.

- Varierer mellom “DetectGPT predicts that your text is likely to be from GPT-2” og “DetectGPT predicts that your text is unlikely to be from GPT-2” avhengig av hvilket avsnitt som blir vurdert.

GPTZeroX (https://gptzero.me/) (Behersker ikke lengre tekststykker, vurderingen er basert på tilfeldig valgte avsnitt)

- Besvarelse 1 (skrevet av ChatGPT):
 - “Your text is likely to be written entirely by a human”
- Besvarelse 2 (skrevet av ChatGPT):
 - “Your text is likely to be written entirely by a human”
- Besvarelse 3 (eksamensbesvarelse):
 - “Your text is likely to be written entirely by a human”
- Besvarelse 4 (eksamensbesvarelse):
 - “Your text is likely to be written entirely by a human”

Læringsdesigngruppen legger til grunn at digitale verktøy som ikke er åpent tilgjengelig *kan* være bedre egnet enn de fire verktøyene vi har testet til å identifisere tekster på en mer treffsikker måte. Gjennom våre, riktignok begrensede, undersøkelser har vi imidlertid ikke sett omtale av noen verktøy som på en treffsikker måte identifiserer tekst utformet av AI, uten samtidig å gi falske positive resultater.

Læringsdesigngruppen ønsket videre å undersøke om det verktøyet som UiB i dag bruker for å identifisere tekstsammenfall i besvarelser (Ouriginal) har noen mulighet til å identifisere tekst utformet av ChatGPT. De to foran beskrevne besvarelsene som ChatGPT utformet ble derfor også kjørt gjennom Ouriginal. Slik vi har beskrevet tidligere, er den teksten ChatGPT og tilsvarende modeller utformer unik. Modellen konstruerer sin egen tekst basert på det datasettet den er trent på. Resultatene fra Ouriginal er derfor som forventet, verktøyet identifiserte knapt noe tekstsammenfall i de to tekstene, slik resultatene nedenfor viser:

Ouriginal

- Besvarelse 1 (skrevet av ChatGPT):
 - 2 % tekstsammenfall
- Besvarelse 2 (skrevet av ChatGPT)
 - 3 % tekstsammenfall

Det kan være interessant å merke seg at resultatene fra Ouriginal heller ikke viser noe tekstsammenfall mellom de to besvarelsene utformet av ChatGPT. Man kunne tenke seg at måten ChatGPT og tilsvarende modeller fungerer på kunne ledet til at selv om hver tekst fremstår som unik, så ville det være stort overlapp av helt generelle formuleringer i teksten. Denne antagelsen ligger antagelig også til grunn for hypoteser om at dersom mange studenter tar i bruk ChatGPT for å besvare den samme oppgaven, så ville dette være noe en automatisk kontroll av tekstsammenfall kan være i stand til å fange opp.²⁴ Våre undersøkelser på dette punktet er imidlertid så begrensede at de verken er egnet til å svekke eller styrke denne hypotesen. Det kunne imidlertid vært interessant å gjennomføre nærmere undersøkelser av dette.

3.4 utfordringer knyttet til prøvingen av våre studenter

Lanseringen av ChatGPT og utviklingen av tilsvarende AI-modeller gir oss noen utfordringer knyttet til prøvingen av våre studenter gjennom vurderingsformer der studentene har uregulert tilgang til Internett gjennom prøvingen. Samtidig er det Læringsdesigngruppen sin vurdering at ChatGPT og tilsvarende modeller, på nåværende utviklingsnivå, ikke innebærer en radikal endring av situasjonen, sammenlignet med situasjonen før ChatGPT ble lansert. AI-modeller tilfører et nytt verktøy som studentene kan gjøre bruk av i sitt arbeid med å besvare juridiske oppgaver, men den nytten studentene kan dra av dette verktøyet pr. i dag synes ikke å være vesentlig større enn nytten av andre verktøy og hjelpemidler som

²⁴ Se Cotton m.fl. s. 8.

studentene allerede har anledning til å nyttiggjøre seg i forbindelse med hjemmeeksamener og tilsvarende vurderingsformer.

Læringsdesigngruppen antar at en del studenter vil oppleve det som verdifullt å få ChatGPT til å utforme et utkast til en besvarelse, før studenten så bearbeider dette utkastet videre. For mange oppleves det som enklere å arbeide med et tekstutkast enn å skrive teksten fra grunnen av, og arbeidsformen vil derfor kunne være tidsbesparende. Antagelig er dette derfor også en arbeidsform som vi kan regne med å se mer og mer av i det praktiske rettsliv i årene fremover. Selv om arbeidsformen kan være hensiktsmessig, så medfører den åpenbare utfordringer for sensureringen av studentens arbeider. I det praktiske rettsliv er det i all hovedsak sluttresultatet som er avgjørende, og spørsmålet er først og fremst hvilken kvalitet det ferdige prosesskrivet, notatet eller stevningen holder. Det interessante i den summative vurderingen er imidlertid hvilket bidrag studenten har ytt for å oppnå dette sluttresultatet, og hvilken kompetanse hos studenten som sluttresultatet gir uttrykk for - ikke sluttresultatet i seg selv.

En student som bruker ChatGPT til å utforme et utkast til en besvarelse vil åpenbart ha behov for juridisk kompetanse for å formulere en fornuftig «prompt», for å identifisere områder hvor det er behov for å stille oppfølgingsspørsmål, og for å kvalitetssikre den teksten ChatGPT utformer. Det er, som tidligere nevnt, vanskelig å forbedre ChatGPT sine tekstutkast til et høyere nivå enn det man selv er i stand til å oppnå. Vi kan derfor, med relativt stor grad av sannsynlighet, legge til grunn at dersom det sluttresultatet studenten leverer holder et godt nivå, så besitter studenten også den kunnskapen, de ferdighetene og den kompetansen som vi ønsker at våre studenter skal sitte igjen med etter gjennomført emne. Samtidig vet vi ikke med sikkerhet hvor stor påvirkning studenten faktisk har hatt på sluttresultatet. Siden ChatGPT produserer unike tekster hver gang den blir spurt om det samme spørsmålet, vil en student kunne være «heldig» og få et tekstutkast som gir et langt bedre utgangspunkt enn det en annen student får. Selv om disse to studentene ender opp med å levere en besvarelse av samme kvalitet, så kan vi ikke vite med sikkerhet om den førstnevnte studenten ville klart å oppnå det samme sluttresultatet dersom den hadde fått det samme utgangspunktet som den sistnevnte studenten fikk.

Vår vurdering er likevel at ChatGPT og tilsvarende AI-modeller pr. i dag har så store begrensninger når det gjelder juridiske spørsmål at de sjelden vil være særlig godt egnet til å bistå studentene med å utforme besvarelser som holder vesentlig høyere kvalitet enn det studenten ville klart uten dette verktøyet. Det er ikke tvilsomt at studenten vil kunne få noe hjelp til strukturering av tanker og formulering av ideer, og tidvis også noe hjelp til å se relevante poeng. Dette er imidlertid noe studentene allerede i lang tid har kunnet få hjelp til gjennom helt legitime samtaler og kollokvier med medstudenter. Som verktøy for å forbedre egne arbeider ligner ChatGPT i dag langt på vei på en kollokvispartner. Modellen kan komme med relevante innspill, men studenten kan på ingen måte være trygg på at disse ukritisk kan implementeres i egen besvarelse. Det er derfor vår vurdering at en dialog med ChatGPT, på dagens utviklingsnivå, neppe vil ha større verdi for våre studenter enn hva en dialog med en medstudent vil ha.

Dersom vi tenker på ChatGPT og tilsvarende modeller som en kollokvispartner, ser vi at slik modeller kan bidra til en viss form for sosial utjevning mellom studentene. Det er en kjensgjerning at mange av våre studenter har en bred omgangskrets, og aktivt diskuterer oppgaver og andre rettslige spørsmål med sine medstudenter. Samtidig er det en del av våre studenter som har en langt mindre omgangskrets, og færre å diskutere konkrete rettslige spørsmål med. For disse vil ChatGPT kunne tjene som en kollokvispartner, og dermed utjevne noe av den fordelene det ellers gir å ha mulighet til å diskutere med medstudenter.

Læringsdesigngruppen vurderer det heller ikke som sannsynlig at ChatGPT, gitt dagens utviklingsnivå, vil være særlig egnet til å utforme besvarelser som studentene kan levere inn for summativ vurdering uten videre bearbeiding.²⁵ Den omstendighet at verktøyet er lett tilgjengelig, og at risikoen for å bli oppdaget er så vidt lav, kan nok friste enkelte studenter til å levere besvarelser ChatGPT har utformet som sine egne arbeider. Læringsdesigngruppen antar likevel at dette, på kort sikt, ikke vil bli et omfattende problem når det gjelder summativ vurdering. Som påpekt foran, holder ChatGPT sine

²⁵ Se nærmere nedenfor under punkt 5 når det gjelder det samme spørsmålet for formativ vurdering.

besvarelser av juridiske oppgaver et svært varierende kvalitetsnivå. Det hører med til sjeldenhetene at ChatGPT besvarer juridiske spørsmål på et nivå som ligger særlig over strykgrensen. Studenter som levere en besvarelse utformet av ChatGPT uten noen etterfølgende kvalitetskontroll, må derfor være forberedt på at besvarelsen mest sannsynlig blir vurdert til ikke-bestått. Dette gjelder særlig for praktiske oppgaver og teorioppgaver som krever kritisk tenkning og vurderingsevne. Til dette kommer at studenter som er villige til å levere andres arbeider som sitt eget, antagelig allerede har andre og «bedre» alternativer enn ChatGPT for å oppnå gode resultater i den summative vurderingen.

Selv om ChatGPT og tilsvarende AI-modeller foreløpig ikke er i stand til å levere besvarelser av juridiske oppgaver på et særlig høyt nivå, så vil dette bildet kunne se annerledes ut om kort tid. Vi må derfor legge til grunn at vi i løpet av et par år kan være i den situasjonen at AI-modeller kan besvare de oppgavene vi gir studentene på en langt bedre måte enn hva våre studenter er i stand til. Det er Læringsdesigngruppens oppfatning at fakultetet allerede nå bør begynne å planlegge for en slik virkelighet.

En måte å møte denne virkeligheten på, er gjennom et fokus på kontroll av at det arbeidet studenten leverer er studentens eget arbeid. Som vi allerede har sett, er det usikkert i hvor stor grad elektroniske verktøy vil kunne hjelpe oss med denne kontrollen. For å være sikre på at studenten blir bedømt kun på sitt eget arbeid, vil det eneste reelle alternativet antagelig være at prøvingen skjer i kontrollerte omgivelser og uten tilgang til hjelpemidler, enten i form av saleksamener eller muntlige prøver. Man kan også oppnå deler av den samme kontrollen gjennom å la en hjemmeeksamen eller tilsvarende bli etterfulgt av en muntlig prøve.

En annen måte å møte denne virkeligheten på, er å tenke nytt om hvilke kunnskaper og ferdigheter vi bør prøve studentene i fremover.²⁶ Det er nærliggende å tenke seg at dersom ChatGPT er i stand til å løse de oppgavene vi prøver studentene i på en bedre måte enn det studentene selv er i stand til, så vil tilsvarende modeller ganske raskt overta denne type oppgaver i det praktiske rettsliv. Vår utfordring blir da å identifisere *hvilke oppgaver AI-modeller ikke håndterer bedre enn mennesker*, og å finne ut hvordan vi best kan prøve studentene i denne type oppgaver. Dette er en krevende utfordring, som det vil ta tid å løse. Læringsdesigngruppen er derfor av den oppfatning at dette er noe fakultetet bør begynne å fokusere på allerede nå.

Vi understreker imidlertid at dette ikke betyr at vi ser for oss et fremtidig masterstudium i rettsvitenskap der studentene ikke lærer det juridiske «håndverket» fra grunnen av. Fremtidens jurister kan vanskelig vurdere kvaliteten på det arbeidet AI-modeller gjør, uten samtidig å ha en inngående forståelse av hvordan man anvender den juridiske metoden. En mulighet kan derfor være at man i fremtiden må sondre mellom emner der studentene skal lære det juridiske «håndverket», og emner som skal gi studentene bredere perspektiv og trene dem opp i kritisk refleksjon og vurdering. Man kan da se for seg at prøvingen i de førstnevnte emnene må skje i kontrollerte omgivelser, samtidig som prøvingen i de sistnevnte emnene i større grad kan skje med alle hjelpemidler tilgjengelig.

3.5 Særlig om utfordringer knyttet til krav om å besvare oppgaver på engelsk

Ett av flere bruksområder for ChatGPT er oversetting av tekster. Dette kan skape enkelte utfordringer når det gjelder krav om at studentene våre skal besvare arbeidsgruppeoppgaver eller eksamensoppgaver på engelsk. Dersom det i praksis er slik at det er enklere for studentene å få

²⁶ For mange vil nok ryggmargsrefleksen være å møte ChatGPT og tilsvarende verktøy med tiltak som tilsvarer dem man allerede har for å redusere risikoen for juks i forbindelse med summativ vurdering. ChatGPT og tilsvarende verktøy skiller seg imidlertid markant fra de fleste andre metoder studenter kan ta i bruk for å jukse. I arbeidslivet vil studenten ikke ha et utvalg av tekster å laste ned fra Filefora eller tilsvarende, og studenten vil ha begrenset mulighet for å be kolleger eller venner om hjelp til å utforme tekster. Samtidig er det ganske stor sannsynlighet for at bruk av ChatGPT og tilsvarende AI-modeller vil bli en del av en fremtidig arbeidshverdag for dagens studenter. Det er dermed langt fra gitt at vi bør møte ChatGPT og tilsvarende verktøy på samme måte som vi møter andre metoder studenter kan bruke for å jukse.

besvarelsen sin maskinoversatt enn det er å utforme besvarelsen på engelsk selv, vil et slikt krav være lite hensiktsmessig.

Før lanseringen av ChatGPT var Google Translate det mest kjente verktøyet for å oversette tekst fra norsk til engelsk. Spørsmålet blir om ChatGPT er i stand til å oversette studentenes tekster med høyere kvalitet enn hva Google Translate er i stand til, og om nivået på ChatGPT sin oversettelse er så høyt at det øker risikoen for at studentene våre vil ta i bruk maskinoversettelse for å slippe å utforme besvarelsen på engelsk selv.

For å teste ChatGPT sin evne til å oversette norsk tekst til engelsk har vi benyttet oss av en eksamensbesvarelse fra eksamen i JUS134 Rettshistorie og komperativ rett i 2021. Besvarelsen er hentet fra Injuria.no. Besvarelsen bestod av en del på norsk bokmål og en del på engelsk. Den norske delen ble matet inn i ChatGPT med beskjed om å oversette til engelsk. Under følger utklipp av et avsnitt av besvarelsen som ChatGPT ble bedt om å oversette (figur 1), ChatGPT sin oversettelse av avsnittet (figur 2) og Google translate sin oversettelse av den samme teksten (figur 3). Vi ba ikke ChatGPT om å gjøre noen forbedringer av teksten – det er dermed kun evnen til å oversette tekst som blir testet her.

oversett til god akademisk engelsk:

2. Objekt for analysen

Som ledd nummer to i komparative studier må forskningsspørsmålet konkretiseres ved å definere objektet for analysen, herunder hvilke jurisdiksjoner som skal undersøkes. Grunnet påvirkningen fra internasjonale institusjoner som EU og Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD), kan det hevdes at det i dag finnes en felleseuropeisk rettskultur. Det synes derfor hensiktsmessig å avgrense mot jurisdiksjoner utenfor Europa. En ytterligere begrunnelse for slik avgrensning er at hvordan assistert dødshjelp skal reguleres er et spørsmål om hvordan to grunnleggende rettigheter skal balanseres, nemlig retten til liv og individets autonomi og selvbestemmelsesrett. Dette aktualiserer ikke bare rettslige problemstillinger, men også vanskelig etiske og politiske spørsmål. Det er derfor hensiktsmessig å begrense analysen til jurisdiksjoner som grunnet visse kulturelle fellestrekk presumtvt har et noenlunde likt syn på hvordan slike rettigheter bør balanseres. Videre er det relevant å inkludere de øvrige nordiske landene, både som følge av felles kulturell og historisk bakgrunn, men også at assistert dødshjelp er forbudt i samtlige nordiske land. Videre er det hensiktsmessig å se til rettsutviklingen i EMD. Av eksempelvis Haas mot Sveits følger at retten til selv å bestemme når og hvordan en vil avslutte livet er vernet av EMK artikkel 8 om vern av privatlivet 4, og at staten har visse positive forpliktelser til å sikre individet en verdig død også ved selvmord. 5 Da EMK er gjennomført i norsk rett gjennom menneskerettslovens er norske rettsanvendere bundet av EMDs avgjørelser. 5 Det kan derfor stilles spørsmål ved om Norge er folkerettslig forpliktet til å justere nasjonal lovgivning i henhold til tendensen i EMD. Grunnet den vide skjønnsmarginen medlemsstatene er tilkjent på dette punktet 7, kan det vanskelig hevdes at Norge har en slik plikt i dag. Det kan likevel ikke utelukkes at Norge på sikt kan pålegges slik plikt ved at statenes skjønnsmargin innsnevres i takt med liberaliseringen i øvrige medlemsstater. Det er derfor klart hensiktsmessig å ta utviklingen i EMD i betraktning.

Figur 1: Tekst matet inn i ChatGPT

I ChatGPT sin oversettelse av den norske oppgaven til engelsk (figur 2), ser vi at modellen gjør en god jobb med mesteparten av teksten. Noen formuleringer virker noe «klønete», men det vil ikke være tidkrevende for en student å bearbeide disse. Selv uten bearbeiding vil de fleste formuleringene stå seg som en grei oppgavebesvarelse. Vi ser også at ChatGPT er god på å bruke forkortelsene i besvarelsen på en konsekvent måte, og fotnotetallene som var med i den norske teksten er rensket vekk uten å gå på bekostning av tall som faktisk hører til i besvarelsen. På eget initiativ gir modellen også det fulle navnet til EMK før forkortelsen blir presentert i besvarelsen.

2. Object of analysis

As the second step in comparative studies, the research question must be specified by defining the object of analysis, including which jurisdictions are to be examined. Due to the influence of international institutions such as the EU and the European Court of Human Rights (ECtHR), it can be argued that there is now a common European legal culture. It is therefore appropriate to limit the analysis to jurisdictions within Europe.

An additional reason for this limitation is that how assisted dying should be regulated is a question of balancing two fundamental rights, namely the right to life and individual autonomy and self-determination. This not only raises legal issues but also difficult ethical and political questions. It is therefore appropriate to limit the analysis to jurisdictions that, due to certain cultural similarities, presumably have a somewhat similar view on how these rights should be balanced. Furthermore, it is relevant to include the other Nordic countries, both due to shared cultural and historical background, and also because assisted dying is prohibited in all Nordic countries.

It is also appropriate to consider the legal developments in the ECtHR. For example, in the case of *Haas v. Switzerland*, it was established that the right to decide when and how to end one's life is protected by Article 8 of the European Convention on Human Rights (ECHR) on the right to respect for private life, and that the state has certain positive obligations to ensure a dignified death, even in cases of suicide. Since the ECHR has been incorporated into Norwegian law through the Human Rights Act, Norwegian courts are bound by the ECtHR's decisions. It can therefore be questioned whether Norway is under an international legal obligation to adjust its national legislation in accordance with the trend in the ECtHR. Due to the wide margin of appreciation granted to member states on this issue, it is difficult to argue that Norway has such a duty at present. However, it cannot be ruled out that Norway may eventually be required to do so as the member states' margin of appreciation narrows in line with the liberalization in other member states. It is therefore clearly appropriate to take the developments in the ECtHR into consideration.

Figur 2: Oversatt av ChatGPT

Spørsmålet blir så om den oversettelsen ChatGPT leverer, holder høyere kvalitet enn det Google Translate er i stand til å levere. Dersom den oversettelsen ChatGPT leverer ikke er merkbart bedre enn det studentene har kunnet oppnå gjennom et verktøy som allerede finnes, og som er godt kjent for dem, vil man vanskelig kunne hevde at ChatGPT gir noen nye utfordringer for kravet om at studentene skal besvare enkelte oppgaver på engelsk. Google Translate sin oversettelse av den samme teksten fremgår av figur 3:

2. Object of the analysis ☆

As part number two in comparative studies, the research question must be made more concrete by defining the object of the analysis, including which jurisdictions are to be investigated. Due to the influence of international institutions such as the EU and the European Court of Human Rights (ECtHR), it can be argued that today there is a common European legal culture. It therefore seems appropriate to limit to jurisdictions outside Europe.

A further justification for such a delimitation is that how assisted euthanasia should be regulated is a question of how two fundamental rights should be balanced, namely the right to life and the individual's autonomy and right to self-determination. This not only raises legal issues, but also difficult ethical and political issues. It is therefore appropriate to limit the analysis to jurisdictions which, due to certain cultural commonalities, presumably have a more or less similar view of how such rights should be balanced. Furthermore, it is relevant to include the other Nordic countries, both as a result of common cultural and historical background, but also because assisted dying is prohibited in all Nordic countries.

Furthermore, it is appropriate to look at legal developments in the ECtHR. From, for example, *Haas v. Switzerland*, it follows that the right to decide for oneself when and how one wants to end one's life is protected by Article 8 of the ECHR on the protection of privacy 4, and that the state has certain positive obligations to ensure the individual a dignified death, also in the case of suicide. 5 As the ECHR has been implemented in Norwegian law through the Human Rights Act, Norwegian legal practitioners are bound by the ECHR's decisions. 5 It can therefore be questioned whether Norway is obliged under international law to adjust national legislation in accordance with the tendency in the ECHR. Due to the wide margin of discretion granted to the member states in this point 7, it can hardly be argued that Norway has such an obligation today. However, it cannot be ruled out that in the long term such an obligation may be imposed on Norway by narrowing the states' margin of discretion in line with liberalization in other member states. It is therefore clearly appropriate to take developments in the ECtHR into consideration.

Figur 3 Oversatt av Google Translate

Som man kan se, er det relativt stor grad av sammenfall mellom oversettelsene som ChatGPT og Google Translate har gjort. Likevel ser vi enkelte forskjeller. Mest tydelig er at fotnotetallene ikke har blitt rensket ut av teksten og at forkortelsene som Google Translate har brukt ikke er konsekvente. Hvorvidt ECHR er i betydningen EMK eller EMD varierer gjennom teksten. Google Translate hjelper heller ikke med å gi en definisjon av hva ECHR er. Vi ser også det ved bruk av Google Translate vil være et større behov for bearbeiding av tekst etter oversettelse enn det er ved bruk av ChatGPT. Samtidig er det heller ikke her snakk om en særlig tidkrevende prosess sammenlignet med tidsbruken enkelte vil oppleve dersom teksten må skrives på engelsk fra grunnen av. Totalt sett er det likevel vårt inntrykk at ChatGPT leverer en langt mer elegant oversettelse enn det Google Translate er i stand til. Dette blir tydelig allerede gjennom en sammenligning av den første setningen i begge versjonene.

Det kan neppe være særlig tvil om at ChatGPT er et bedre oversettelsesverktøy enn det studentene har hatt tilgang til frem til nå. Det kan lede til at terskelen for å få besvarelsen oversatt til engelsk fremfor å selv skrive den på engelsk fra grunnen av vil bli noe lavere for enkelte studenter. Samtidig er det sannsynlig at en del av studentene allerede benytter seg av verktøy for automatisk oversettelse når de leverer besvarelser skrevet på engelsk. Læringsdesigngruppen er derfor noe i tvil om lanseringen av ChatGPT vil lede til en vesentlig øking av studenter som velger å få besvarelsen automatisk oversatt fra norsk til engelsk.

4. Gir AI-modeller som ChatGPT nye muligheter for formativ og/eller summativ vurdering?

4.1 Utforming av oppgaver og nye oppgavetyper

Læringsdesigngruppen er av den oppfatning at ChatGPT og tilsvarende AI-modeller vil kunne ha potensiale for å effektivisere den tiden fakultetet i dag bruker på å utforme oppgaver for formativ og summativ vurdering av studentene. Allerede på nåværende utviklingsnivå er ChatGPT i stand til å formulere relativt godt formulerte historier som aktualiserer et gitt tema og et gitt juridisk problem. Dialogen i [Eksempel 6a](#) er illustrerende. Her ble ChatGPT bedt om å utforme en praktisk oppgave der det var uklart om de involverte partene hadde inngått en bindende avtale.²⁷ Vi ser at den oppgaven ChatGPT utformer er godt formulert, og den inneholder flere momenter som det vil være relevant for studentene å drøfte. Samtidig ser vi at oppgaven er relativt kortfattet, og ikke særlig kompleks. Den er derfor best egnet til bruk tidlig på studiet. Læringsdesigngruppen nevner at oppgaven ble videreformidlet til de emneansvarlige på EVU-emnet JUR 601, som etter noen mindre bearbejninger brukte denne oppgaven som en del av kontinuasjonseksamen i emnet i februar 2023.²⁸

Basert på de testene Læringsdesigngruppen har gjort, synes det krevende å få ChatGPT til å utforme mer komplekse oppgaver. På dagens utviklingsnivå er det derfor vanskelig å se for seg at oppgaver utformet av ChatGPT i særlig utstrekning kan anvendes for summativ vurdering på våre emner, i alle fall uten ytterligere bearbejding. Antagelig vil det også være slik at behovet for bearbejding vil bli større jo lenger ut i studiet det emnet som oppgaven skal brukes på kommer. Samtidig er det ikke tvil om at det kan ligge et element av arbeidsbesparelse i å ta i bruk ChatGPT for å få inspirasjon til, og utgangspunkt for, oppgaver for summativ vurdering på de fleste av våre emner.

Læringsdesigngruppen ba også ChatGPT om å utforme en sensorveiledning for den foran nevnte oppgaven, se [eksempel 7](#). Som dialogen viser, er den veiledningen ChatGPT gir ganske kortfattet, og den går ikke særlig i dybden på hvordan man kan nærme seg de ulike spørsmålene som oppgaven aktualiserer. Den gir imidlertid et utgangspunkt, og gjennom ytterligere dialog, der man selv tilførte en del informasjon, kunne man antagelig fått ChatGPT til å utforme en grundigere veiledning. Innenfor rammene av dette oppdraget har Læringsdesigngruppen imidlertid ikke hatt kapasitet til å utforske dette videre. Vi nevner likevel at den oversikten som ChatGPT utformer over momenter som er relevant for karaktersettingen er interessant. Selv om oversikten er helt generelt utformet, så peker den på momenter som åpenbart kan være relevante for karaktersettingen. Dette tyder på at ChatGPT kan fungere som et nyttig hjelpemiddel for emneansvarlige som ønsker å ta i bruk en vurderingsrubrikk i vurderingen på sine emner, og som vil gjøre arbeidet med å utforme denne rubrikken mest mulig tidseffektivt.

²⁷ Basert på våre erfaringer med ChatGPT valgte vi å bruke ordet «case» i prompten fremfor ordet «praktikumsoppgave». ChatGPT har tidvis utfordringer med å forstå hva en praktikumsoppgave er, men ordet «case» er åpenbart noe modellen kjenner igjen fra den treningen den har gjennomgått.

²⁸ Se eksempel 6b for den endelige oppgaveteksten.

ChatGPT kan videre brukes som et verktøy i forbindelse med utforming av ulike øvingsoppgaver som de emneansvarlige ønsker å inkludere i emnedesignet. Eksempelvis kan man ta i bruk ChatGPT for å utforme flervalgsoppgaver som kan inngå som en del av emnemoduleene på Mitt UiB. Som [Eksempel 8](#) illustrerer, er kvaliteten på de spørsmålene ChatGPT foreslår ganske varierende.²⁹ Man må derfor være forberedt på å sette av noe tid til kvalitetskontroll av de forslagene ChatGPT kommer opp med. Likevel antar Læringsdesigngruppen at emneansvarlige og andre undervisere vil kunne spare en del tid ved å bruke ChatGPT som «sparringpartner» for denne type oppgaver.

Til en viss grad åpner ChatGPT også muligheter for nye oppgavetyper til bruk i forbindelse med formativ og summativ vurdering. Læringsdesigngruppen er kjent med at minst en av de emneansvarlige ved fakultetet vurderer å gi studentene en oppgave for summativ vurdering der studentene blir bedt om å gi en tilbakemelding – en form for fagfellevurdering – på en tekst utformet av ChatGPT.³⁰ Denne prøvingsformen krever at studentene bruker den kompetansen de har tilegnet seg gjennom emnet til å identifisere, og kritisk vurdere, både sterke og svake sider ved den teksten ChatGPT har utformet. For å lykkes med dette, må studentene operere på de høyere nivåene av Blooms taksonomi, og de må også trekke veksler på den kompetansen som de har oppøvd gjennom å kommentere medstudenters tekster gjennom arbeidsgruppeordningen.

En slik oppgavetype kan også brukes som et formativt element i forbindelse med storgruppe- og seminarundervisning. Som ledd i storgruppeundervisningen i JUS135 Rettsstat og menneskerettigheter har Læringsdesigngruppen forsøkt et enkelt pilotprosjekt der ChatGPT-generert tekst ble tatt i bruk for å gi et utgangspunkt til diskusjoner i storgruppen. AI-modellen ble bedt om å besvare en praktikumsoppgave, og resultatet ble vist for studentene.³¹ Tanken var at studentene skulle bruke sin kompetanse i emnet til å diskutere besvarelsens kvaliteter. Studentene lot seg imponere over hvor godt skrevet besvarelsen var, men de var også i stand til å identifisere store mangler i modellens forståelse av det temaet oppgaven omhandlet. Tilbakemeldingene fra studentene var også at de syntes det var en artig læringsaktivitet.

Det er Læringsdesigngruppens vurdering at det kan ha noe for seg å ta i bruk evaluering av ChatGPT-genererte tekster som en læringsaktivitet i ulike sammenhenger. Vi nevner blant annet at det av personvern hensyn kan det være heldig å bruke datagenerert tekst til evaluering i læringsøyemed, fremfor genuine studenttekster. Bruk av datagenererte tekster kan også synliggjøre for studentene hvilke ferdigheter ulike AI-modeller mestrer, og hvilke ferdigheter modellene ikke mestrer. Dette vil igjen kunne bidra til å gjøre studentene mer bevisst på hvilke ferdigheter de kan regne med at vil være de mest relevante i et fremtidig arbeidsliv. Menneskerettsstudentene opplevde for eksempel at modellen kunne generere rimelig godt skrevet tekst med god struktur, men at det var store mangler ved forståelsen av temaet. Samtidig kan det være uheldig at de besvarelsene modellene er i stand til å generere per dags dato har såpass store svakheter. Studentene får da ikke trening i å gjenkjenne og evaluere gode juridiske besvarelser, noe som kan oppnås ved bruk av nøye utvalgte studenttekster. Likevel ga ChatGPTs ganske offensive (feil-)vurdering et godt utgangspunkt for studentenes videre diskusjon rundt oppgaven. Det er derfor vår oppfatning at det kan være fruktbart å gjøre flere forsøk med varianter av denne læringsaktiviteten i tiden fremover, og vi mener det vil være positivt dersom flere emneansvarlige inkluderer slike oppgaver i læringsdesignet på deres emner – både i forbindelse med formativ og summativ vurdering.

4.2 Automatiserte tilbakemeldinger på studentenes besvarelser

Man kan tenke seg at ChatGPT kan være nyttig for å gi studenter en automatisert og umiddelbar tilbakemelding på arbeider som de leverer inn som en del av læringsdesignet på et emne. For å teste

²⁹ Gitt spørsmålsformulering og svaralternativer i spørsmål 3, kan det for eksempel være noe krevende å skjønne hva ChatGPT sikter til med konstruksjonen «skjerpet objektivt ansvar».

³⁰ Av hensyn til prøvingen på emnet, har den emneansvarlige bedt om at Læringsdesigngruppen ikke identifiserer det aktuelle emnet.

³¹ Se eksempel 12.

ut denne muligheten har Læringsdesigngruppen bedt ChatGPT om å gi en tilbakemelding på to studenters besvarelse av en oppgave i emnet JUS222 Forvaltningsrett. I det første forsøket ba Læringsdesigngruppen ChatGPT om å «Gi en utførlig vurdering av denne besvarelsen. Pek særlig på sterke og svake sider ved besvarelsen, i tillegg til konkrete forbedringspunkter». Vurderingen fra ChatGPT var som følger:³²

«Besvarelsen gir en god redegjørelse for legalitetsprinsippet og hvordan det kommer inn i tolkningen av regelverket som er relevant i saken. Besvarelsen drøfter også relevant rettspraksis, og trekker paralleller til Fjordlaks-dommen og Eksamensfusks-dommen. En styrke ved besvarelsen er at den tar opp og drøfter flere momenter som er relevante for å besvare problemstillingen. Det gir en grundig og omfattende vurdering. En svakhet ved besvarelsen er at det kunne vært mer klart hva som er det konkrete spørsmålet som skal besvares. Det kan også være noe uklart hva som er besvarelsens konklusjon. Et forbedringspunkt kunne være å være tydeligere på hva som er det overordnede spørsmålet i problemstillingen. Besvarelsen kunne også ha hatt en klarere konklusjon, og det kunne vært nyttig å se nærmere på hvilke rettskilder som ville hatt størst vekt i denne konkrete saken.»

Vi ser at tilbakemeldingen fra ChatGPT er svært generell, og den er, som forventet, i all hovedsak rettet mot språk og struktur.³³ Læringsdesigngruppen undersøkte derfor om en nærmere dialog med ChatGPT omkring besvarelsen kunne bidra til en mer konkret og utdypende tilbakemelding. Som [eksempel 10](#) illustrerer, lyktes vi ikke med dette. ChatGPT nøyde seg stort sett med å komme med ganske generelle tilbakemeldinger. Mot slutten av dialogen ser vi at ChatGPT eksplisitt glir over fra å gi en tilbakemelding på besvarelsen, til å gi helt generelle råd om hvordan man kan skrive om rettskildefaktorer.

Selv om Læringsdesigngruppens utprøving av ChatGPT på dette området er ytterst begrenset, så er vi skeptisk til hvor stor verdi slike automatiserte tilbakemeldinger egentlig vil ha for studentene, gitt AI-modellers nåværende utviklingsnivå. Denne type modeller er foreløpig dårlig egnet til å identifisere materielle styrker og svakheter i besvarelsen, og en automatisert tilbakemelding kan derfor etterlate et uriktig inntrykk av kvaliteten på besvarelsen. Selv om en automatisert tilbakemelding kan ha noe verdi når det gjelder språk og struktur, så er Læringsdesigngruppen foreløpig skeptisk til å bruke ChatGPT eller tilsvarende modeller til å gi studentene tilbakemelding uten at disse tilbakemeldingene først gjennomgår en kvalitetskontroll.

5. Muligheter og utfordringer knyttet til studentenes læring

Som nevnt under punkt 3.4, kan ChatGPT ha en verdi for studentene som på mange måter har likhetstrekk med en menneskelig kollokviepartner. Man kan «diskutere» juridiske spørsmål med modellen, og modellen kan komme med relevante innspill i diskusjonen. Det er også mulig for studentene å få ChatGPT til å formulere spørsmål som de kan bruke i forbindelse med repetisjon av fagstoffet, og hvor ChatGPT kan gi dem en direkte tilbakemelding på deres svar. Brukt på denne måten kan man tenke seg at ChatGPT kan ha stor verdi som læringsverktøy, og som katalysator for studentaktiv læring. Den åpenbare utfordringen med å bruke ChatGPT på denne måten er imidlertid at det er såpass stor variasjon i kvaliteten på det ChatGPT leverer. En ukritisk bruk av ChatGPT i læringsøyemed kan dermed få den helt utilsiktede konsekvensen at det studentene lærer er direkte feil. Dialogen i [eksempel 4](#) er illustrerende.

³² Hele oppgaven, samt ChatGPT sin vurdering fremgår av eksempel 9.

³³ Det materielle innholdet i besvarelsen har ikke ChatGPT noen forutsetninger for å si særlig om, men den uttrykker seg likevel i positive ordelag. Dette bidrar til å forsterke et generelt inntrykk Læringsdesigngruppen har av at ChatGPT stort sett alltid formulerer seg i positive ordelag på områder hvor den har lite å bidra med. I den grad dette inntrykket medfører riktighet, vil det kunne lede til at studenter som bruker ChatGPT i læringsøyemed risikerer å bli forledet til å tro at deres prestasjoner holder høyere kvalitet enn det de rent faktisk gjør.

I dette eksempelet inntar Læringsdesigngruppen rollen som en student på emnet avtalerett som har et vagt minne om en dom som har vært nevnt i undervisningen på emnet, men som studenten ikke husker henvisningen på.³⁴ ChatGPT er hjelpsom, og kommer opp med henvisningen Rt. 1986 s. 1116 (Thommessen mot AS/ Norheim). Presentasjonen av denne dommen fremstår som tilforlatelig, utfordringen er bare at dommen ikke finnes. Et søk på Lovdata gir ingen treff på denne referansen, og man får ingen relevante treff dersom man søker på de påståtte partene. Bruker man søkeordene «fiskeolje» og «avtaleinngåelse» får man treff på to Høyesterettsdommer, men ingen av disse er relevante i denne sammenhengen. ChatGPT har altså hallusinert seg frem til denne dommen, og bruker prompten til å gi såpass mye informasjon om faktum at man kan bli forledet til å tro at dette var den dommen man lette etter. Dette kan virke som en åpenbar felle for studenter som ukritisk bruker ChatGPT i sin læringsprosess.³⁵

Også det å bruke ChatGPT til å formulere spørsmål for repetisjon av fagstoffet kan by på enkelte utfordringer. Dette kan [eksempel 5](#) bidra til å illustrere. Dette eksempelet starter med at Læringsdesigngruppen ber ChatGPT om å stille fem spørsmål om avtalerettslig ugyldighet. Det første av disse spørsmålene er: «Hva er forskjellen mellom en ugyldig avtale og en ugyldig kontrakt?». Vi besvarer spørsmålet med helt riktig å si at i norsk rett er det ikke noen forskjell mellom en ugyldig avtale og en ugyldig kontrakt – ordene avtale og kontrakt brukes som synonymer i norsk avtalerett.³⁶ Dette svaret vil imidlertid ikke ChatGPT godta, og den fortsetter å insistere på at det i norsk rett er forskjeller mellom begrepene «avtale» og «kontrakt». Selv når vi konfronterer ChatGPT med at Johan Giertsen omtaler ordene «avtale» og «kontrakt» som synonymer i sin bok, fortsetter ChatGPT å insistere på at dette er unøyaktig. ChatGPT ber oss også om å lese mer om denne forskjellen i de «anerkjente» kildene «Kontraktsrett» av Henning Jakhelln og Hans Petter Graver, samt «Alminnelig avtalerett» av Jan Fridhøjf Bernt og Hans Fredrik Marthinussen – bøker som ikke eksisterer.

Dialogen i eksempel 5 illustrerer hvor galt man kan komme av sted dersom man ukritisk bruker ChatGPT i læringsøyemed. På samme måte som ved bruk av ChatGPT i forbindelse med summativ vurdering, krever bruk av ChatGPT i læringsøyemed en kritisk gjennomgang av det modellen skriver. Man kan ikke ta noe av det modellen skriver som sant, men må kritisk gjennomgå hver eneste påstand som modellen kommer med. Brukt på denne måten er det imidlertid Læringsdesigngruppens oppfatning at ChatGPT kan fungere som et nyttig verktøy for studentaktive læringsaktiviteter.

Dialogen i eksempel 5 illustrerer også et annet poeng, som har særlig relevans for diskusjonen om hvilken kompetanse det vil være viktig at jurister besitter i fremtiden. Den sontringen mellom «avtale» og «kontrakt» som ChatGPT insisterer på at finnes i norsk rett, ligner veldig på sontringen mellom «agreement» og «contract» som man finner i anglo-amerikansk rett. Når vi vet at ChatGPT i all hovedsak er trent opp på et anglo-amerikansk datasett, er det lett å se for seg at det er denne treningen som leder til at ChatGPT blir ute av stand til å identifisere at begrepsbruken i norsk rett ikke er sammenfallende med begrepsbruken i anglo-amerikansk rett på dette området. Læringsdesigngruppen er av den oppfatning at evnen til å gjøre denne type refleksjoner, vil bli en viktig del av den fremtidige arbeidshverdagen til norske jurister. Det vil antagelig ikke være nok at jurister har kompetanse til å identifisere feil i det modellen leverer. Man vil også trenge kompetanse til å identifisere mulige årsaker til at modellene gjør de feilene de gjør. Dette krever ikke bare evne til å tenke på de høyere nivåene av Blooms taksonomi, men, som dette eksempelet illustrerer, også ganske bred rettskulturell kunnskap og forståelse.

En annen utfordring som Læringsdesigngruppen ser angående bruk av ChatGPT og tilsvarende AI-modeller i læringsøyemed knytter seg til den læringen som skjer i tilknytning til arbeidsgruppene. Det er

³⁴ Dommen vi ønsker at ChatGPT skal finne frem til i dette eksempelet er naturligvis Rt-2001-1288, Gate Gourmet.

³⁵ Se i denne sammenhengen også følgende nyhetsoppslag: <https://www.nrk.no/sorlandet/student-estiller-boker-som-ikke-finnes--chatgpt-star-bak-1.16300521> og <https://khrono.no/brukte-chatgpt-til-a-soke-etter-faglitteratur-det-gikk-ikke-helt-etter-planen/762971>.

³⁶ Sml. her Johan Giertsen, Avtaler, 4. utgave, Universitetsforlaget s. 3.

et sentralt element i vår studiemodell at studentene på de to første studieårene jevnlig leverer skriftlige besvarelser av arbeidsgruppeoppgaver. Det er obligatorisk for studentene å besvare disse oppgavene, og besvarelsene teller med i vurderingen av om den enkelte student har oppfylt arbeidskravene i emnet. Av erfaring vet vi at studenter fra tid til annen leverer svært knappe besvarelser av disse oppgavene, i et håp om å få godkjent arbeidskravet med minst mulig innsats. Vi vet også at det tidvis allerede er studenter som ikke oppfyller kravet om at disse besvarelsene skal være et resultat av studentens selvstendige arbeid, for eksempel fordi studenten leverer andres besvarelser av disse oppgavene som sine egne.

Foran, under 3.4, konkluderte vi med at det, gitt dagens utviklingsnivå, ikke er noen umiddelbar fare for at studenter i stor utstrekning vil levere besvarelser utformet av ChatGPT som sine egne i forbindelse med summativ vurdering. Vi fremhevet der at selv om ChatGPT bidrar til å gjøre en slik mulighet tilgjengelig for studentene, så er den gjennomsnittlige materielle kvaliteten på den teksten ChatGPT produserer foreløpig så lav at en student som gjør dette neppe kan forvente å bestå vurderingen. Det er imidlertid ikke gitt at studenter som leverer inn en besvarelse utformet av ChatGPT som sin egen besvarelse av en obligatorisk arbeidsgruppeoppgave vil løpe den samme risikoen.

Det fremgår av «Krav til skriftlige arbeider på Masterstudiet i rettsvitenskap ved Det juridiske fakultet i Bergen» at studentenes besvarelser av arbeidsgruppeoppgavene må bygge på et individuelt og selvstendig arbeid med rettskildedefaktorene. Den emneansvarlige gjennomfører en faglig kontroll med besvarelsene, og kan underkjenne besvarelsen på faglig grunnlag dersom den ikke oppfyller minstekravene til slike besvarelser:

«Den faglige kontrollen med oppgavebesvarelser fra fakultetets side, vil til en viss grad vil ta hensyn til hvilket studieår studenten befinner seg på, og om det dreier seg om en innlevering tidlig eller sent i kurset. Det er også grunn til å understreke at kontrollen med oppgavebesvarelser på faglig grunnlag bare i begrenset grad representerer en kvalitativ vurdering av besvarelsen. Det sentrale er at det er gjort et tilstrekkelig individuelt, selvstendig arbeid, uansett hvilket kvalitets- eller karakternivå besvarelsen har. Dersom det individuelle, selvstendige bidraget skulle være usammenhengende og uforståelig, eller mangle juridisk relevans, kan det likevel tenkes at besvarelsen underkjennes på dette grunnlaget. Et minstevilkår for at et oppgavesvar skal godkjennes ut fra en faglig vurdering, er at alle delspørsmål i den aktuelle oppgaven er besvart.»

Så langt Læringsdesigngruppen har brakt på det rene, har det utviklet seg en praksis der man faglig sett krever at besvarelsene, gitt studieår og tidspunkt i kurset, etterlater et inntrykk av at studenten har «gjort en ærlig innsats» i arbeidet med å besvare oppgaven. Dersom besvarelsen oppfyller dette kravet, og den ellers bygger på studentens individuelle og selvstendige arbeid, så vil den bli godkjent etter en faglig vurdering, uavhengig av hvor langt unna den ville vært å bestå en avsluttende vurdering for emnet.

Vi kan ikke utelukke at studenter som ellers ville utfordret den nedre grense for hva som kreves for en godkjent arbeidsgruppeoppgave nå vil ta i bruk ChatGPT for å få en godkjent innlevering med minst mulig innsats. Selv om det er åpenbart at en besvarelse utformet av ChatGPT ikke bygger på studentens individuelle, selvstendige arbeid, viser gjennomgangen under punkt 3.3 at vi pr. i dag knapt har noen muligheter for å fange opp slike besvarelser automatisk. Det er også svært tvilsomt om en besvarelse utformet av ChatGPT vil bli fanget opp gjennom en faglig vurdering. De undersøkelsene Læringsdesigngruppen har gjennomført, etterlater liten tvil om at ChatGPT i de fleste tilfeller kan levere besvarelser som er gode nok til å nå opp til terskelen «en ærlig innsats». Dette reiser enkelte spørsmål om hvordan fakultetet bør forholde seg til studentenes besvarelser av arbeidsgruppeoppgavene i tiden fremover. Læringsdesigngruppen antar at det særlig vil være viktig å informere både arbeidsgruppeledere og studenter om at studenter som tar i bruk ChatGPT på denne måten ødelegger sin egen læringsprosess. Samtidig bør både arbeidsgruppeledere, storgroupeledere og emneansvarlige få opplæring i hva som kjennetegner tekst generert av ChatGPT og tilsvarende AI-modeller, slik at de har best mulige forutsetninger for å identifisere denne type omgåelse av arbeidskravene på et emne. Fakultetet bør også utarbeide prosedyrer for hvordan man skal gå frem dersom arbeidsgruppeledere, storgroupeledere eller emneansvarlige mistenker at en besvarelse av en arbeidsgruppeoppgave er utformet av ChatGPT eller tilsvarende AI-modeller.

6. Noen avsluttende refleksjoner og anbefalinger

Den foregående gjennomgangen har vist at ChatGPT og tilsvarende AI-modeller kan gi både muligheter og utfordringer for læringen hos, og prøvingen av, våre studenter. Læringsdesigngruppens generelle inntrykk er likevel at det er AI-modellenes potensiale, og ikke deres kapasitet pr. i dag, som er av størst interesse. Vi har ikke identifisert noen umiddelbare utfordringer som gjør det nødvendig for fakultetet å treffe strakstiltak for å sikre prøvingen av våre studenter. Vi har likevel identifisert flere mulige fremtidige utfordringer som fakultetet bør begynne å diskutere allerede nå. Vi har også identifisert enkelte mulige utfordringer som man kan oppstå når studenter tar i bruk ChatGPT i et læringsperspektiv, eller for å redusere arbeidsbyrden knyttet til obligatoriske læringsaktiviteter. Samtidig har vi også identifisert enkelte muligheter som denne type modeller gir, både når det gjelder studentenes læring, prøvingen av studentene og for å effektivisere tidsbruken knyttet til undervisning og prøving av studentene.

Læringsdesigngruppen ble bedt om å utforme en kort rapport. Det foregående kan derfor ikke sees på som mer enn en innledende undersøkelse av hvilke utfordringer og muligheter ChatGPT og andre AI-modeller gir for læring og prøving på jusstudiet. Senere undersøkelser av dette temaet må gå dypere ned i enkeltspørsmål. I det følgende søker vi derfor å presentere enkelte punkter som vi mener det vil være verdifullt om fakultetet arbeider videre med:

Tydeliggjøre krav og forventinger til studentene når det gjelder bruk av AI-modeller

Det fremgår allerede av § 4-1 (1) i Utfyllende regler for studier ved Det juridiske fakultet, Universitetet i Bergen at:

«Alle arbeider som leveres for godkjenning/sensur, skal være studentens eget arbeid. Dette gjelder også der vedkommende arbeid(er) ikke inngår i grunnlaget for karakterfastsettelse. Kilder som nyttes skal angis i overensstemmelse med universitetets retningslinjer om kildebruk. Overtredelse vil bli å vurdere som fusk, se § 4-2.»

Et arbeid som fullt ut er utformet ved bruk av en AI-modell oppfyller åpenbart ikke dette kravet. Samtidig kan det være noe uklart hvor langt våre studenter kan gå i å ta i bruk verktøy som ChatGPT før man ikke lengre oppfyller kravet om at arbeidet er studentens eget. Læringsdesigngruppen er derfor av den oppfatning at fakultetet bør utarbeide en policy for bruk av ChatGPT i forbindelse med obligatoriske lærings- og vurderingsaktiviteter, og at denne policyen blir tydeliggjort både gjennom reglement og gjennom informasjon til studentene.

Tydeliggjøre krav og forventninger til studentene når det gjelder kildebruk og referanser

Fakultetet stiller pr. i dag svært varierende krav til studentarbeider når det gjelder kildebruk og referanser. Særlig tidlig på studiet er kravene svært lave på dette punktet. Som denne rapporten har vist, er en av de tydeligste svakhetene ved tekst utformet ved bruk av ChatGPT mangelen på referanser og tilbøyeligheten til å konstruere referanser som ikke finnes. En innskjerping av kravene til kildebruk og referanser allerede fra første studieår vil derfor gjøre det lite attraktivt for studenter å levere inn tekster utformet av ChatGPT som sine egne, i alle fall uten videre bearbeiding. Det er Læringsdesigngruppens oppfatning at en slik innskjerping også vil ha mange andre gode grunner for seg, og vi antar at en slik innskjerping vil kunne gjennomføres ganske raskt.

Informasjon og opplæring – studenter og arbeidsgruppeledere

Som denne rapporten har vist, kan ufornuftig bruk av AI-modeller virke kontraproduktivt på studentenes læring. Vi kan imidlertid ikke ta for gitt at dette er noe studentene oppdager på egenhånd. ChatGPT og tilsvarende modeller kan fremstå som langt mer nyttige enn de faktisk er, ikke minst for faglig svakere studenter. Det er derfor viktig at samtlige studentene får opplæring i hva ChatGPT og tilsvarende AI-verktøy er, hvordan de kan brukes i forbindelse med utforming av juridiske tekster og ikke minst i hvilke svakheter slike modeller har. Læringsdesigngruppen antar at det også vil være verdifullt dersom fakultetet legger til rette for at hver enkelt arbeidsgruppe diskuterer mulighetene og utfordringene knyttet til bruk av ChatGPT. For å sikre at en slik diskusjon fungerer best mulig, bør den foranlediges av en egen opplæring av arbeidsgruppelederne, der man blant annet diskuterer hvordan studenters bruk av

AI-verktøy kan utfordre læringsprosessen i arbeidsgruppen, og hvordan arbeidsgrupelederne best kan snakke med studentene om slike tema.

Informasjon og opplæring – emneansvarlige og andre undervisere

Det er ikke tvilsomt at innen relativt kort tid så vil bruk av AI-modeller være en del av de fleste juristers arbeidshverdag. Det er derfor viktig at våre studenter lærer hvilke muligheter – og hvilke begrensninger – slike modeller har. Det vil på sikt gi lite mening å undervise og å prøve studentene i oppgaver som AI-modeller uansett vil håndtere bedre enn et menneske. Vi bør derfor allerede nå legge en plan for å sikre at emneansvarlige og andre undervisere ved fakultetet har tilstrekkelig kompetanse til å utvikle læringsdesign som har særlig fokus på de ferdighetene studentene trenger når AI-modeller blir en del av arbeidshverdagen. I en slik arbeidshverdag blir evnen til kritisk tenking og problemløsning langt viktigere enn paratkunnskap om detaljspørsmål, og læringsdesignet på de enkelte emnene bør gjenspeile dette. De emneansvarlige bør i tillegg få opplæring i hva som kjennetegner besvarelser utformet av AI-modeller (se neste punkt), samt hvordan man best kan utforme oppgaver som tester studentene i den kompetansen som ChatGPT og tilsvarende modeller ikke kan erstatte på kort og mellomlang sikt.

Informasjon og opplæring – sensorer og emneansvarlige

Selv om det pr. i dag ikke er sannsynlig at særlig mange studenter vil levere besvarelser utformet av ChatGPT som sine egne i forbindelse med summativ vurdering der studentene har alle hjelpemidler tilgjengelig, så er det ikke mulig å utelukke at enkelte studenter vil gjøre dette. Vi har også sett at enkelte studenter kan levere denne type besvarelser for å oppfylle obligatoriske arbeidskrav. Det vil derfor være nyttig å gi både sensorer og emneansvarlige informasjon om typiske indikatorer som særpreger tekst utformet av ChatGPT og tilsvarende modeller. Som eksempler nevner vi:

- Faste mønstre i språket og bruk av unaturlige formuleringer
 - o AI-modellene har så langt begrenset språkforståelse. Det er ikke uvanlig at de gjentar seg selv, eller bruker språket på en unaturlig måte. Eksempelvis vil modellen ofte gjenta ord som kommer frem i prompten, og da tidvis på måter som fremstår som unaturlig om enn ikke direkte feil.
- Faktafeil og uriktige kildehenvisninger
 - o Enkle faktafeil i teksten kan ofte være et signal på at teksten er utformet av en AI-modell. De feilene modellen gjør er ofte annerledes enn de typiske «studentfeilene». Uvanlige, men enkle, feil vil derfor kunne gi erfarne sensorer og emneansvarlige en indikasjon på at en AI-modell kan ha utformet teksten.
 - o En tekst skrevet av en AI-modell vil ofte mangle referanser, eller ha referanser som modellen selv har konstruert. Som vi har sett flere eksempler på, vil modellen ofte konstruere høyesterettsdommer eller teoretiske fremstillinger som fremstår som naturlige, men som ikke eksisterer
- Lite kreativitet
 - o En tekst utformet av en AI-modell vil ofte ha et generisk preg, og gjerne ligne på tekster som er åpent tilgjengelig på internett. Teksten kan raskt etterlate et inntrykk av at man har lest noe lignende før.
- Teksten har ingen kobling til undervisningen på emnet, den anbefalte litteraturen eller tilsvarende
 - o Studentbesvarelser kjennetegnes ofte ved at de kobler drøftelsene til poeng som har vært særlig fremhevet i undervisningen på emnet, i den litteraturen studentene har arbeidet med, eller som har vært diskutert blant studentene. En AI-modell vil imidlertid ikke vite hva som har vært behandlet på emnet (med mindre dette presiseres i studentens prompt). Dersom koblingen til undervisningen/litteraturen på emnet mangler, så kan det være en indikasjon på at teksten er utformet av en AI-modell.

Selv om slike indikatorer på ingen måte gir oss sikre holdepunkt for at teksten er utformet av en AI-modell, så kan de gi grunnlag for ytterligere undersøkelser. Læringsdesigngruppen har imidlertid så langt ikke vurdert om vi mener at fakultetet bør oppfordre sensorer og emneansvarlige til å se etter slike indikatorer, og eller hvordan man eventuelt skal håndtere slike besvarelser videre dersom sensor eller

emneansvarlig får mistanke om at teksten er utformet av en AI-modell. Spørsmålet bør imidlertid drøftes nærmere i lys av de policyvurderinger som fakultetet gjør angående bruk av ChatGPT.

Vurdere å ta initiativ til en nasjonal gruppe som ser nærmere på hvordan den teknologiske utviklingen påvirker krav og forventninger til fremtidens juristutdanning

De muligheter og utfordringer som ChatGPT gir for fremtidens juristutdanning er ikke særpregede for vårt fakultet. Samtlige institusjoner som utdanner jurister vil stå overfor de samme utfordringene, men også ha de samme mulighetene. Samtidig går utviklingen raskt, og det er nødvendig med en bred oversikt både når det gjelder teknologi, juss og pedagogikk for å se alle mulige implikasjoner som den teknologiske utviklingen kan ha for juristutdanningen. Læringsdesigngruppen mener derfor at det kan være nyttig å diskutere disse mulighetene og utfordringene på nasjonalt nivå. Vi anbefaler derfor fakultetet å vurdere om det er hensiktsmessig å ta initiativ til en nasjonal gruppe som ser nærmere på hvordan den teknologiske utviklingen kan påvirke krav og forventninger til fremtidens juristutdanning.

Bergen 27.02.2023

Læringsdesigngruppen ved Det juridiske fakultet, UiB

Vedlegg

Eksempel 1

Oppgave/prompt:

I Johan Giertsen, «Avtaler», Universitetsforlaget, 4. utgave, s. 24 skriver forfatteren følgende om internasjonalisering av avtaleretten: «En utviklingslinje er det nordiske samarbeidet i kontraktsretten, som går tilbake til 1800-tallet. En annen er det europeiske samarbeidet. Et tredje er samarbeid i regi av FN om å utvikle et felles regelverk for internasjonal handel. Dette økende internasjonale samarbeidet medfører at rettskildene i kontraktsretten i større grad blir produsert utenfor landets grenser. Kontraktsretten internasjonaliseres – som regelverket på mange andre områder.»

Forklar, og gi konkrete eksempler på, hvordan internasjonale kilder på ulike måter påvirker norsk nasjonal avtalerett. Besvarelsen skal være på mellom 800 og 1200 ord

ChatGPT sin besvarelse:

I dagens globaliserte verden, hvor handel og forretningsvirksomhet ofte krysser landegrensene, er det viktig at avtaleretten internasjonaliseres og tilpasses det økende behovet for harmonisering og standardisering av avtalerettslige regler. I denne besvarelsen vil jeg diskutere hvordan internasjonale kilder påvirker norsk nasjonal avtalerett, med konkrete eksempler.

Som Johan Giertsen påpeker, er det flere utviklingslinjer i internasjonaliseringen av avtaleretten. En av dem er det nordiske samarbeidet, som går tilbake til 1800-tallet. Dette samarbeidet har resultert i en felles nordisk avtalelov, som ble vedtatt i 1915 og som fortsatt er en viktig kilde for avtaleretten i Norge. Loven regulerer blant annet inngåelse, tolkning og oppfyllelse av avtaler, og er i stor grad basert på prinsipper om avtalefrihet og kontraktspartenes likeverd. Selv om den nordiske avtaleloven ikke er direkte bindende for norske domstoler, har den likevel en viss innflytelse på hvordan norsk avtalerett utvikler seg.

En annen utviklingslinje i internasjonaliseringen av avtaleretten er det europeiske samarbeidet. EU har gjennomført en rekke tiltak for å harmonisere og standardisere avtalerettslige regler i medlemslandene, blant annet gjennom utarbeidelse av direktiver og forordninger. Disse reglene påvirker også norsk avtalerett, selv om Norge ikke er medlem av EU. En viktig kilde til EU-retten er for eksempel EU-direktivet om forbrukerrettigheter fra 2011, som ble innlemmet i norsk rett i 2013. Direktivet regulerer blant annet avtaler mellom næringsdrivende og forbrukere, og inneholder bestemmelser om blant annet opplysningsplikt, angrefrist og standardiserte kontraktsvilkår.

En tredje utviklingslinje i internasjonaliseringen av avtaleretten er samarbeidet i regi av FN om å utvikle et felles regelverk for internasjonal handel. En av de viktigste kildene i denne sammenhengen er FNs konvensjon om internasjonale kjøp fra 1980, også kjent som CISG (Convention on Contracts for the International Sale of Goods). CISG er en internasjonal konvensjon som regulerer avtaler om internasjonale salg av varer, og er ratifisert av over 90 land, deriblant Norge. CISG inneholder bestemmelser om blant annet avtaleinngåelse, mangler ved varen, risikoovergang og oppfyllelse av avtalen.

Når det gjelder hvordan internasjonale kilder påvirker norsk avtalerett konkret, kan det være nyttig å se på noen eksempler. Et eksempel på hvordan nordisk samarbeid har påvirket norsk avtalerett, er utviklingen av standardavtaler. Standardavtaler er avtaler som er utarbeidet på forhånd og som kan brukes som mal for avtaler mellom ulike parter. En av de mest kjente standardavtalene i Norden er «Nordic Marine Insurance Plan», som regulerer forsikringsavtaler knyttet til maritim virksomhet. Avtalen ble utarbeidet av forsikringsbransjen i samarbeid med myndighetene i Norden, og har i dag en dominerende stilling innenfor maritim forsikring i Norden.

Et annet eksempel på hvordan internasjonale kilder påvirker norsk avtalerett, er gjennomføringen av EU-direktiver i norsk rett. Som nevnt tidligere, ble EU-direktivet om forbrukerrettigheter innlemmet i

norsk rett i 2013. Dette medførte blant annet at norske næringsdrivende som inngår avtaler med forbrukere, må følge bestemte opplysningsplikter og gi forbrukerne en angrefrist på minst 14 dager. Direktivet medførte også at standardiserte kontraktsvilkår som er uklare eller urimelige, kan anses som ugyldige. Dette er eksempler på hvordan internasjonale regler påvirker og harmoniserer avtalerettlige regler i Norge.

CISG er en annen viktig internasjonal kilde som påvirker norsk avtalerett. CISG regulerer avtaler om internasjonale salg av varer, og er ratifisert av Norge. Dette betyr at CISG automatisk gjelder for alle avtaler om internasjonale salg av varer mellom norske og utenlandske parter, med mindre partene har avtalt noe annet. CISG har medført en harmonisering av reglene for internasjonale salg av varer, og har gitt norske næringsdrivende en felles ramme å forholde seg til når de inngår avtaler med utenlandske parter.

Internasjonale kilder påvirker også utviklingen av norsk avtalerett gjennom rettspraksis. Rettspraksis fra EU-domstolen og internasjonale domstoler, som for eksempel Den europeiske menneskerettsdomstolen og WTOs tvisteløsningsorgan, kan ha innflytelse på hvordan norske domstoler tolker og anvender avtalerettslige regler. En konkret sak der internasjonal rettspraksis hadde betydning for norsk avtalerett, var Høyesteretts dom i HR-2018-2392-A. I denne saken skulle Høyesterett ta stilling til gyldigheten av en avtale om tilbakekjøp av egen aksje, som var inngått av et norsk selskap og et selskap registrert i Panama. Høyesterett fant at avtalen var ugyldig etter norske avtalerettslige regler, og viste blant annet til relevant rettspraksis fra EU-domstolen.

En annen måte internasjonale kilder påvirker norsk avtalerett på, er gjennom påvirkning av akademisk debatt. Akademisk debatt og forskning innenfor avtalerett pågår i stor grad på internasjonalt nivå, og norske avtalerettslige forskere deltar aktivt i denne debatten. Dette kan medføre en påvirkning av norsk avtalerett, da norske forskere kan bringe inn perspektiver og argumenter som er utviklet på internasjonalt nivå, og som kan påvirke utviklingen av norsk avtalerett. Et eksempel på hvordan akademisk debatt har påvirket norsk avtalerett, er diskusjonen om ugyldighet på grunn av sterk ubalanse i avtaleforholdet. Dette er en problemstilling som har blitt diskutert i norsk avtalerettslig forskning, men som også har fått økt oppmerksomhet internasjonalt de senere årene.

Det er verdt å nevne at internasjonale kilder ikke alltid vil påvirke norsk avtalerett i samme grad. I noen tilfeller kan norske avtalerettslige regler og prinsipper være såpass forskjellige fra internasjonale regler og prinsipper at internasjonale kilder vil ha begrenset innflytelse på utviklingen av norsk avtalerett. Videre vil internasjonale kilder også kunne påvirke norsk avtalerett indirekte, gjennom påvirkning av andre rettsområder som har betydning for avtaleretten, som for eksempel forbrukerrettigheter, konkurranserett og immateriell rett.

Oppsummert kan man si at internasjonale kilder på ulike måter har en påvirkning på utviklingen av norsk avtalerett. Dette kan skje gjennom harmonisering av regler og standarder på nordisk og europeisk nivå, gjennom ratifisering av internasjonale avtaler og implementering av EU-direktiver i norsk rett, gjennom påvirkning av rettspraksis og akademisk debatt, og gjennom indirekte påvirkning av andre rettsområder som har betydning for avtaleretten. Disse ulike kildene vil på forskjellige måter bidra til at norsk avtalerett internasjonaliseres og påvirkes av utviklingen på internasjonalt nivå.

[Tilbake til avsnitt 3.2](#)

Eksempel 2

Oppgave/prompt:

Gjør rede for innholdet i Rt.2013 s. 388 (Røeggen) og drøft hvilken betydning denne dommen har for forbrukervernet i norsk rett. Besvarelsen skal være på mellom 800 og 1200 ord.

ChatGPT sin besvarelse:

Rt. 2013 s. 388, også kjent som Røeggen-dommen, omhandler spørsmålet om hvorvidt en forhandler av aksjer kan holdes ansvarlig for uriktig informasjon gitt av selskapet som utsteder aksjene. Dommen har betydning for forbrukervernet i norsk rett ved å styrke forbrukernes rettigheter og beskyttelse mot feilinformasjon og villedende markedsføring.

Saken som lå til grunn for Røeggen-dommen gjaldt en investor som hadde kjøpt aksjer i et selskap basert på informasjon gitt i et prospekt, som senere viste seg å være uriktig. Investor saksøkte både utstederen av aksjene og forhandleren som hadde solgt aksjene til ham. Hovedspørsmålet i saken var hvorvidt forhandleren kunne holdes ansvarlig for investorens tap, selv om feilen lå hos utstederen av aksjene.

Høyesterett konkluderte med at forhandleren kunne holdes ansvarlig for investorens tap, selv om feilen lå hos utstederen av aksjene. Dette skyldtes at forhandleren hadde deltatt aktivt i markedsføringen av aksjene og hatt en sentral rolle i salgsprosessen. Høyesterett la vekt på at forhandleren hadde en selvstendig plikt til å sette seg inn i innholdet i prospektet og sikre at informasjonen var korrekt.

Røeggen-dommen er en viktig avgjørelse for forbrukervernet i norsk rett. Dommen styrker forbrukernes rettigheter ved å understreke at forhandlere og mellommenn som deltar aktivt i markedsføringen av produkter, også har et selvstendig ansvar for å sikre at informasjonen som gis er korrekt. Dette innebærer at forbrukere kan ha mulighet til å kreve erstatning fra forhandlere dersom de lider tap som følge av uriktig informasjon.

Avgjørelsen gir dermed forbrukere et sterkere vern mot feilinformasjon og villedende markedsføring fra aktører i næringslivet. Dette kan bidra til å øke forbrukernes tillit til markedet, samtidig som det gir næringslivet en sterkere insentiv til å opptre ærlig og integritetsfullt.

Røeggen-dommen har også betydning for det generelle ansvarsforholdet i norsk rett. Dommen fastslår at både utstedere og forhandlere av finansielle produkter kan holdes ansvarlig for tap som følge av feilinformasjon. Dette understreker at aktørene i finansmarkedene har en plikt til å opptre med integritet og gi korrekt informasjon. Dommen bidrar dermed til å styrke tilliten til finansmarkedene og gi investorer økt beskyttelse.

En annen viktig faktor som Røeggen-dommen bringer opp, er spørsmålet om fordelingen av ansvaret mellom ulike aktører i forhold til feilinformasjon. Dommen skiller mellom utstederens primære ansvar for korrekt informasjon og forhandlerens sekundære ansvar for å forsikre seg om at informasjonen er korrekt og at investorer er klar over risikoen ved å investere. Forhandleren kan dermed ikke legge skylden på utstederen for eventuelle tap, men må ta sitt eget ansvar for å forsikre seg om at informasjonen som blir gitt er korrekt.

Røeggen-dommen bidrar også til å avklare spørsmålet om hvordan det økonomiske ansvaret bør fordeles mellom aktørene i finansmarkedene. Dommen fastslår at forhandleren har et selvstendig ansvar for tap som følge av feilinformasjon, og at forhandleren dermed kan bli holdt økonomisk ansvarlig for eventuelle tap. Dette kan bidra til å gi investorer større trygghet når de investerer i finansmarkedene, da de kan være sikre på at de har flere instanser å henvende seg til dersom de skulle lide tap som følge av uriktig informasjon.

Røeggen-dommen har dermed en rekke implikasjoner for forbrukervernet i norsk rett. Avgjørelsen bidrar til å styrke forbrukernes rettigheter ved å gi dem større beskyttelse mot feilinformasjon og villedende markedsføring. Samtidig styrker dommen tilliten til finansmarkedene ved å understreke at aktørene i markedet har en plikt til å opptre med integritet og gi korrekt informasjon.

Videre bidrar Røeggen-dommen til å avklare spørsmålet om hvordan det økonomiske ansvaret bør fordeles mellom aktørene i finansmarkedene. Dette gir investorer større trygghet når de investerer i finansmarkedene, da de kan være sikre på at de har flere instanser å henvende seg til dersom de skulle lide tap som følge av uriktig informasjon.

Alt i alt har Røeggen-dommen en betydelig betydning for forbrukervernet i norsk rett, og kan bidra til å styrke forbrukernes rettigheter og beskyttelse mot feilinformasjon og villedende markedsføring. Dommen understreker viktigheten av å opprettholde integritet og tillit i finansmarkedene, samtidig som den gir investorer større trygghet og beskyttelse når de investerer i selskaper.

Eksempel 3

Oppgave/prompt:

Preben Erichsen er akkurat ferdig med jusstudiet i Bergen. Planen hans er å flytte tilbake til Oslo og begynne som advokatfullmektig i et stort forretningsadvokatfirma, men først skal han nyte livet og reise et par måneder. To dager før avreise, den 20. juni, får han følgende epost fra tante Gjertrud i Tønsberg:

«Gratulerer så mye med oppnådd mastergrad, kjære Preben! Nå når du er fullblods jurist, kan du sikkert hjelpe meg med en sak. Naboen (Geir) påstår at vi har inngått en avtale om at han skal få kjøpe en del av hagen min. Det dreier seg om ca. 20 m2 langs den 10 meter lange grensa mellom eiendommene våre, der solbærbuskene står. Dette stykket har jo allerede et eget gårds- og bruksnummer, fra gammelt av. Han vil visst bygge både garasje og drivhus og hadde behov for ekstra areal. Første gangen han nevnte ideen, var jeg positiv. Jeg sa at jeg uansett ikke kom til å gå under 100 000 kroner og at jeg i så fall måtte ha pengene i god tid før jeg reiser på ferie 1. juli. Han nikket bare og sa at det hørtes rimelig ut. Samme kvelden sendte han meg en melding på messenger med tegninger av drivhuset, og skrev: «Gleder meg til hjemmedyrkede tomater!!» Jeg ville jo ikke være uhøflig, så jeg sendte en tommel opp-emoji. Deretter gikk det et par uker uten at vi snakket mer om saken, men plutselig lå det hauger med treverk og glassplater i innkjørselen hans. Jeg spurte hva som var på ferde, og da sa han at han skulle i gang med drivhuset, nå når han hadde kjøpt seg inn i hagen min. Du kan tro jeg ble forferdet! Vi har jo ingen skriftlig avtale, og da er den vel ikke gyldig? lallefall må det vel være et krav når det er tale om fast eiendom. Er det ikke også slik at kjøp av fast eiendom krever at vi setter opp et skjøte? Uansett har han ikke betalt noe, og når man ikke har betalt, så har man heller ikke kjøpt! Kan du hjelpe meg å bli klok på denne situasjonen?»

Preben hadde hatt avtaleretten som favoritttemne og mente seg mer enn kapabel til å veilede tanten. Han kunne i det minste forklare reglene og de relevante momentene, og antyde sin egen oppfatning av om tanten hadde bundet seg. Gjennom hele studiet hadde Preben fått beskjed om at han brukte et altfor pompøst og tungt språk, og at han ikke hadde kontroll på preposisjoner og andre grunnleggende skrivereregler. Nå ville han benytte anledningen til å skrive enkelt, klart og feilfritt.

Forestill deg at du er Preben, og skriv svaret til tante Gjertrud.

ChatGPT sin besvarelse:

Kjære tante Gjertrud,

Takk for din epost, og gratulerer med nabokrangelen! Du stiller flere gode spørsmål som er relevante i forhold til denne saken. La oss se på dem en etter en.

For det første, når to parter inngår en avtale om kjøp og salg av fast eiendom, så må avtalen være skriftlig for å være gyldig i henhold til avtaleloven § 31. Hvis Geir ikke har skrevet en avtale, kan han derfor ikke hevde at dere har inngått en avtale om at han får kjøpe en del av hagen din.

For det andre, når det er tale om kjøp av fast eiendom, så er det som regel et krav om at det settes opp et skjøte for å overføre eiendomsretten, jf. tinglysningsloven § 12. Hvis dere ikke har satt opp et skjøte, kan Geir derfor ikke hevde at han har kjøpt en del av hagen din.

For det tredje, selv om dere har inngått en muntlig avtale om at Geir skal kjøpe en del av hagen din, så vil ikke avtalen være gyldig dersom dere ikke har blitt enige om de vesentlige vilkårene i avtalen, jf. avtaleloven § 33. Dette gjelder blant annet prisen og betalingsbetingelsene.

Du skriver at du sa at du uansett ikke kom til å gå under 100 000 kroner, og at du måtte ha pengene i god tid før du reiser på ferie 1. juli. Hvis Geir har akseptert dette tilbudet, og har betalt deg 100 000 kroner i god tid før du reiser på ferie, så vil det være en gyldig avtale om kjøp av en del av hagen din.

For det fjerde, selv om det ikke er krav om skriftlighet for mindre avtaler, så vil det likevel være vanskelig å bevise at det faktisk er inngått en avtale, hvis det ikke foreligger noen skriftlige bevis på avtalen.

I denne saken kan det virke som om Geir har tatt en del handlinger som tyder på at han har kjøpt en del av hagen din, som å sende deg en melding med tegninger av drivhuset og å begynne å bygge drivhuset på det aktuelle området. Likevel, hvis han ikke har betalt deg pengene og dere ikke har blitt enige om de vesentlige vilkårene i avtalen, så vil han ikke kunne hevde at han har kjøpt en del av hagen din.

Jeg vil anbefale deg å ta kontakt med en advokat som kan hjelpe deg med å se nærmere på saken, og som kan gi deg mer konkrete råd i forhold til hva du bør gjøre videre.

Jeg håper at dette svaret har vært til hjelp, og at du finner en løsning på konflikten med naboen din.

Med vennlig hilsen,

Preben

[Tilbake til avsnitt 3.2](#)

Eksempel 4

JA

Kan du hjelpe meg med å finne frem til en høyesterettsdom om avtaleinngåelse ved passivitet. Jeg husker at dommen handlet om to bedrifter som hadde forhandlet og sendt brev til hverandre, og at Høyesterett kom til at den ene parten ble bundet på grunn av sin passivitet. Hva heter dommen?

Ja, jeg kan hjelpe deg med å finne frem til denne høyesterettsdommen.

Dommen du tenker på kan være Rt. 1986 s. 1116 (Thommessen mot A/S Norheim), der Høyesterett behandlet spørsmålet om avtaleinngåelse ved passivitet.

Saken gjaldt forhandlinger mellom to bedrifter, Thommessen og Norheim, om en mulig avtale om kjøp av et større parti fiskeolje. Det var utvekslet flere brev mellom partene, der Norheim hadde sendt tilbudsbrev og Thommessen hadde svart på disse. Norheim forventet at Thommessen skulle bekrefte avtalen, men da Thommessen ikke svarte på det siste brevet, mente Norheim at det ikke var inngått noen avtale.

Høyesterett kom imidlertid til at det var inngått en avtale mellom partene. Retten la vekt på at Norheim hadde satt en frist for tilbakemelding, og at Thommessens passivitet kunne forstås som en aksept av tilbudet.

Jeg håper dette hjelper!

Tilbake til avsnitt 5

Eksempel 5

JA kan du stille meg fem spørsmål om avtalerettslig ugyldighet

Ja, selvfølgelig! Her er fem spørsmål om avtalerettslig ugyldighet:

1. Hva er forskjellen mellom en ugyldig avtale og en ugyldig kontrakt?
2. Hva er noen vanlige grunner til at en avtale kan være ugyldig?
3. Hvordan påvirker manglende evne til å inngå avtaler (for eksempel på grunn av alder eller mentale helseproblemer) gyldigheten til en avtale?
4. Hva er betingelsene for å hevde at en avtale er ugyldig på grunn av tvang eller trusler?
5. Hva skjer hvis en avtale blir funnet å være ugyldig?

JA 1. Det er ingen forskjell mellom en ugyldig avtale og en ugyldig kontrakt. Ordene avtale og kontrakt er synonymmer

Beklager, jeg må korrigere mitt tidligere svar. Selv om "avtale" og "kontrakt" ofte brukes om hverandre og kan være synonymmer i noen sammenhenger, er det en forskjell mellom de to begrepene når det gjelder deres juridiske betydning. En avtale er en bindende avtale mellom to eller flere parter, mens en kontrakt er en spesiell type avtale som har visse formelle krav, for eksempel at den må være skriftlig og signert av partene.

I noen jurisdiksjoner kan det også være forskjellige lovmessige implikasjoner for hva som utgjør en gyldig avtale eller en gyldig kontrakt. Så det er viktig å sjekke lokale lover og forskrifter for å få en nøyaktig forståelse av forskjellene mellom de to begrepene i din jurisdiksjon. Beklager for eventuelle forvirringer.

JA Hva er forskjellen mellom avtale og kontrakt i norsk rett når det gjelder ordenes juridiske betydning?

I norsk rett brukes ordene "avtale" og "kontrakt" ofte om hverandre og kan ha en overlappende betydning, men det er noen forskjeller mellom de to begrepene.

En avtale er en bindende avtale mellom to eller flere parter, og kan være skriftlig eller muntlig. En avtale kan være bindende selv om den ikke følger spesifikke formkrav, og den kan være muntlig eller inngås gjennom atferd.

En kontrakt er en spesiell type avtale som har visse formelle krav. For eksempel må en kontrakt være skriftlig og signert av partene. Kontrakten må også ha et bestemt innhold som gjør at den kan klassifiseres som en kontrakt, for eksempel at den angir hva partene skal yte og motta.

Kontrakten vil også ha bestemte juridiske implikasjoner som ikke nødvendigvis følger av en uformell avtale. For eksempel vil det være enklere å bevise innholdet i en kontrakt hvis den er skriftlig og signert, og det vil være lettere å håndheve kontrakten i retten hvis en part bryter den. På den annen side kan en uformell avtale være lettere å tilpasse og endre etter hvert som situasjonen utvikler seg.

Det er viktig å merke seg at både avtaler og kontrakter kan være bindende og ha juridiske konsekvenser, men det er forskjellige krav og implikasjoner knyttet til de to begrepene.

JA

Kan du vise til juridisk litteratur som drøfter denne forskjellen i norsk rett? Ikke finn på referanser

Ja, jeg kan absolutt henvise deg til noen kilder som drøfter forskjellen mellom "avtale" og "kontrakt" i norsk rett. Her er noen eksempler:

- "Kontraktsrett" av Henning Jakhelln og Hans Petter Graver. Dette er en norsk lærebok i kontraktsrett som gir en detaljert gjennomgang av forskjellige aspekter ved kontraktsrett, inkludert de formelle kravene som må være oppfylt for at en avtale skal kunne klassifiseres som en kontrakt.
- "Avtalerett" av Ola Mestad. Dette er en annen norsk lærebok som gir en grundig innføring i avtalerett, inkludert de forskjellige typene av avtaler og kontrakter.
- "Alminnelig avtalerett" av Jan Fridthjof Bernt og Hans Fredrik Marthinussen. Denne boken gir en oversikt over norsk avtalerett, med spesiell vekt på alminnelig avtalerett.
- "Avtaler" av Aslak Syse. Dette er en kortere artikkel som gir en oversikt over noen av de viktigste forskjellene mellom avtaler og kontrakter i norsk rett.

Disse kildene er alle anerkjente og brukes ofte av juridiske fagfolk og studenter i Norge. Jeg håper dette hjelper!

JA

I Johan Giertsen, Avtaler, 4. utgave s. 3 beskriver forfatteren ordene "avtale" og "kontrakt" som synonymer i norsk rett. Dette er altså feil?

Johan Giertsen beskriver faktisk "avtale" og "kontrakt" som synonymer i norsk rett i sin bok "Avtaler", 4. utgave, side 3. Derfor er det riktig å si at Giertsen ikke legger vekt på noen forskjell mellom disse to ordene i norsk rett.

Som jeg nevnte tidligere, er det imidlertid vanlig å bruke ordene "avtale" og "kontrakt" om hverandre i norsk rett, og mange juridiske kilder bruker begrepene synonymt. Men som jeg også tidligere forklarte, er det noen forskjeller mellom de to begrepene når det gjelder de formelle kravene som må være oppfylt for at en avtale skal kunne klassifiseres som en kontrakt. Så selv om ordene "avtale" og "kontrakt" ofte brukes om hverandre, er det fortsatt en forskjell i betydningen av disse ordene i juridisk sammenheng.

JA

Giertsen er altså i beste fall unøyaktig i sin beskrivelse?

Ja, det kan man si. I lys av den diskusjonen vi har hatt om forskjellen mellom "avtale" og "kontrakt" i norsk rett, er det unøyaktig å beskrive disse to begrepene som fullstendig synonymer, som Johan Giertsen gjør i sin bok "Avtaler", 4. utgave, side 3. Selv om det er vanlig å bruke begrepene om hverandre, og selv om forskjellen mellom dem kan være subtil, er det fortsatt en viss forskjell mellom en "avtale" og en "kontrakt" i norsk rett når det gjelder kravene som må være oppfylt for å oppnå rettslig bindende virkning.

[Tilbake til avsnitt 5](#)

Eksempel 6a

JA

Kan du lage en case der det er uklart om partene har inngått en avtale?

Ja, jeg kan lage en case der det er uklart om partene har inngått en avtale:

Case: Er det inngått en avtale?

Per ønsket å selge sin brukte bil og annonserte den på nettet for salg. Han mottok et telefonsamtale fra Kari som var interessert i bilen hans. Under telefonsamtalen diskuterte de forskjellige spesifikasjoner om bilen, inkludert pris, kilometerstand og tilstand. Per og Kari ble enige om en pris på 100 000 kroner, og Kari sa at hun ville tenke på saken og ta kontakt senere for å avtale en tid for å se bilen.

Dagen etter sendte Per en e-post til Kari, hvor han bekreftet prisen på 100 000 kroner og spurte om hun var fortsatt interessert i å kjøpe bilen. Kari svarte ikke på e-posten. Per ble bekymret for at avtalen ikke var inngått og solgte bilen til en annen kjøper etter noen dager.

Noen uker senere kontaktet Kari Per og sa at hun var klar til å kjøpe bilen. Per fortalte henne at han allerede hadde solgt bilen, og Kari ble sint og hevdet at de allerede hadde inngått en avtale over telefonen. Per mente at han ikke hadde mottatt noen bekreftelse fra Kari om at hun ønsket å kjøpe bilen, og han hadde ikke mottatt noen betaling eller signert noen avtale med henne.

Spørsmålet er om Per og Kari har inngått en bindende avtale for salg av bilen, eller om det var uklart om partene hadde inngått en avtale.

Diskuter hvilke elementer som må være til stede for at en avtale skal være bindende, og om Per og Kari oppfylte disse elementene under deres kommunikasjon. Vurder også hva som kan ha forårsaket misforståelsen og hvordan situasjonen kunne ha blitt håndtert bedre.

[Tilbake til avsnitt 4.1](#)

Eksempel 6b

Oppgave 2 – kontinuasjonseksamen JUR601 Innføring i juss for næringslivet

Lars Holm ønsker å selge bilen sin, og annonserte den på nettet for salg. Marte Kirkerud var interessert i å kjøpe bilen, og ringer Lars. I løpet av telefonsamtalen diskuterer de forskjellige spesifikasjoner om bilen, inkludert pris, kilometerstand og tilstand. Lars og Marte blir enige om en pris på 100 000 kroner.

Marte sier så hun vil tenke på saken, og ta kontakt senere for å avtale en tid for å se på bilen. Dagen etter sender Lars en e-post til Marte, der han bekrefter prisen på 100 000 kroner, og spør om hun fortsatt var interessert i å kjøpe bilen. Marte svarer ikke på e-posten. Lars blir bekymret for at avtalen ikke var inngått, og selger bilen til en annen kjøper etter noen dager.

Noen uker senere kontakter Marte Lars, og sier at hun er klar for å kjøpe bilen. Lars fortelle henne at han allerede har solgt bilen. Marte blir sint, og hevder at de allerede hadde inngått en avtale over telefonen. Lars viser til at han ikke hadde mottatt noen bekreftelse fra Marte om at hun ønsket å kjøpe bilen, og han heller ikke hadde mottatt betaling, eller signert noen avtale med henne.

Spørsmål: Forelå det en bindende avtale mellom Lars og Marte om salg av bilen?

Eksempel 7

Prompt:

Lag en veiledning som hjelper sensorene med å vurdere studentbesvarelser av denne oppgaven: Lars Holm ønsker å selge bilen sin, og annonserte den på nettet for salg. Marte Kirkerud var interessert i å kjøpe bilen, og ringer Lars. I løpet av telefonsamtalen diskuterer de forskjellige spesifikasjoner om bilen, inkludert pris, kilometerstand og tilstand. Lars og Marte blir enige om en pris på 100 000 kroner. Marte sier så hun vil tenke på saken, og ta kontakt senere for å atale en tid for å se på bilen.

Dagen etter sender Lars en e-post til Marte, der han bekrefter prisen på 100 000 kroner, og spør om hun fortsatt var interessert i å kjøpe bilen. Marte svarer ikke på e-posten. Lars blir bekymret for at avtalen ikke var inngått, og selger bilen til en annen kjøper etter noen dager.

Noen uker senere kontakter Marte Lars, og sier at hun er klar for å kjøpe bilen. Lars fortelle henne at han allerede har solgt bilen. Marte blir sint, og hevder at de allerede hadde inngått en avtale over telefonen. Lars viser til at han ikke hadde mottatt noen bekreftelse fra Marte om at hun ønsket å kjøpe bilen, og han heller ikke hadde mottatt betaling, eller signert noen avtale med henne.

Spørsmål: Forelå det en bindende avtale mellom Lars og Marte om salg av bilen?

ChatGPT:

Oppgaven ber om en vurdering av om det forelå en bindende avtale mellom Lars og Marte om salg av bilen. For å svare på spørsmålet bør studenten ta utgangspunkt i reglene om avtaleinngåelse og vurdere om alle de nødvendige elementene for å inngå en avtale var til stede.

Følgende punkter kan være nyttige å ta med i vurderingen:

Avtaleinngåelse krever enighet om alle vesentlige vilkår

Studenten bør starte med å vurdere om det var enighet mellom Lars og Marte om alle vesentlige vilkår for salget av bilen. Dette inkluderer pris, tilstand og eventuelle spesielle vilkår som partene ble enige om under telefonsamtalen. Det kan være nødvendig å lese gjennom oppgaven flere ganger for å få med seg alle relevante faktum.

Formkrav for avtaleinngåelse

Det bør vurderes om det var noen krav til formen for avtaleinngåelsen. I denne oppgaven er det ikke nevnt noen spesifikke formkrav, men hvis det hadde vært det, måtte studenten vurdere om partene hadde fulgt disse kravene.

Passivitet som aksept

Studenten bør også vurdere om det var grunnlag for å tolke Martes manglende svar på e-posten som aksept av avtalen. Dette vil avhenge av om det var avtalt noe spesielt om tidsfrister og svarfrister i telefonsamtalen.

Tidspunkt for avtaleinngåelse

Studenten bør også vurdere når avtalen ble inngått. Var det før eller etter at Lars solgte bilen til en annen kjøper? Dette vil være avgjørende for om det forelå en bindende avtale mellom partene.

Når studenten har vurdert disse punktene, kan de konkludere med om det forelå en bindende avtale mellom Lars og Marte om salg av bilen. Studenten bør begrunne konklusjonen med henvisning til relevant lov og rettspraksis. Det kan også være nyttig å drøfte eventuelle alternative utfall av saken, for eksempel hva som ville vært tilfelle hvis Marte hadde svart på e-posten og bekreftet at hun ønsket å kjøpe bilen.

Prompt:

Kan du gi noen eksempler på momenter som vil være relevante for å vurdere hvilken karakter studentenes besvarelser fortjener. Bruk karakterskalaen A til F

ChatGPT:

A:

- *Besvarelsen har en klar og overbevisende argumentasjon som er godt begrunnet med relevant og oppdatert faglig kunnskap*
- *Studenten har evnen til å se problemstillingen fra flere perspektiver og har vist en høy grad av originalitet i besvarelsen*
- *Besvarelsen er strukturert og godt organisert, og har en klar og tydelig fremstilling av argumentasjonen*
- *Språkbruken er korrekt, presis og elegant, og viser en høy grad av faglig innsikt og refleksjon*

B:

- *Besvarelsen har en klar og overbevisende argumentasjon som er godt begrunnet med relevant faglig kunnskap*
- *Studenten har evnen til å se problemstillingen fra flere perspektiver og har vist en god forståelse av fagstoffet*
- *Besvarelsen er godt strukturert og organisert, og har en klar fremstilling av argumentasjonen*
- *Språkbruken er i stor grad korrekt, presis og tydelig, og viser en god forståelse av faglig terminologi*

C:

- *Besvarelsen har en klar argumentasjon som er tilstrekkelig begrunnet med relevant faglig kunnskap*
- *Studenten har forstått problemstillingen og kan presentere ulike perspektiver på en tilfredsstillende måte*
- *Besvarelsen er forholdsvis godt strukturert og organisert, men kunne ha hatt en klarere fremstilling av argumentasjonen*
- *Språkbruken er tilstrekkelig, men kunne vært mer presis og tydelig, og viser en viss forståelse av faglig terminologi*

D:

- *Besvarelsen har en argumentasjon som er tilstrekkelig, men kan være noe uklar eller mangelfullt begrunnet med relevant faglig kunnskap*
- *Studenten har forstått problemstillingen, men kan ha vanskeligheter med å presentere ulike perspektiver på en tilfredsstillende måte*
- *Besvarelsen er noe ustrukturert og uorganisert, og kunne hatt en klarere fremstilling av argumentasjonen*
- *Språkbruken er forholdsvis enkel og kan være upresis, og viser en begrenset forståelse av faglig terminologi*

E:

- *Besvarelsen har en argumentasjon som er svak og mangler tilstrekkelig begrunnelse med relevant faglig kunnskap*
- *Studenten har vanskeligheter med å forstå problemstillingen og presentere ulike perspektiver på en tilfredsstillende måte*
- *Besvarelsen er ustrukturert og uorganisert, og mangler en klar fremstilling av argumentasjonen*
- *Språkbruken er enkel og upresis, og viser en begrenset forståelse av faglig terminologi*

F:

- *Besvarelsen er mangelfull og gir ikke svar på oppgaven*
- *Studenten har ikke forstått problemstillingen og har ikke presentert noen relevant argumentasjon eller faglig kunnskap*
- *Besvarelsen mangler struktur og sammenheng mellom argumenter og påstander. Det er vanskelig å følge med på resonneringen.*
- *Manglende forståelse av sentrale begreper og temaer i emnet.*
- *Besvarelsen er fylt med faktafeil og misforståelser av rettsregler og prinsipper.*
- *Ingen kildebruk eller manglende henvisninger til rettskilder og relevant litteratur.*
- *Betydelige mangler i form, som dårlig språkbruk, sjablongmessig eller unøyaktig juridisk terminologi, eller misbruk av rettskriving og tegnsetting.*
- *Manglende evne til å analysere og vurdere juridiske spørsmål og gi konkrete og relevante råd eller løsningsforslag.*
- *Manglende kritisk tenkning og selvstendig refleksjon.*
- *Tydlig mangel på innsats og interesse for faget.*

[Tilbake til avsnitt 4.1](#)

Eksempel 8

JA

Lag fem multiple choice spørsmål til bruk på universitetsstudier i erstatningsrett. Kommenter hvert svaralternativ, både de riktige og de uriktige

1. Hva er kravene for å anerkjenne en handling som erstatningsrettslig relevant?

- a) Handlingen må være ulovlig og skyldes forsett eller grov uaktsomhet
- b) Handlingen må føre til skade eller tap
- c) Handlingen må være en avtalebrudd

Kommentar: Riktig svaralternativ er b. For at en handling skal være erstatningsrettslig relevant, må den føre til skade eller tap for den som krever erstatning. I tillegg må det kunne påvises årsakssammenheng mellom handlingen og skaden, samt at handlingen må være ulovlig og skyldes uaktsomhet eller forsett.

2. Hva er forskjellen mellom objektivt og subjektivt ansvar i erstatningsrett?

- a) Objektivt ansvar krever at skadevolderen hadde til hensikt å skade, mens subjektivt ansvar krever at handlingen var grovt uaktsom
- b) Objektivt ansvar gjelder kun når skadevolderen har opptrådt uaktsomt, mens subjektivt ansvar gjelder uavhengig av skyldgrad
- c) Objektivt ansvar gjelder uavhengig av skyldgrad, mens subjektivt ansvar krever at skadevolderen har opptrådt uaktsomt eller forsettlig

Kommentar: Riktig svaralternativ er c. Objektivt ansvar gjelder uavhengig av skyldgrad, mens subjektivt ansvar krever at skadevolderen har opptrådt uaktsomt eller forsettlig.

3. Hva er "skjerpet objektivt ansvar" i erstatningsrett?

- a) En strengere form for objektivt ansvar som gjelder for visse yrkesgrupper, som leger og advokater
- b) En form for ansvar som krever at skadevolderen har opptrådt svært uaktsomt eller grovt uaktsomt
- c) En form for ansvar som gjelder for farlige aktiviteter eller gjenstander, uavhengig av om skadevolderen har opptrådt uaktsomt eller forsettlig

Kommentar: Riktig svaralternativ er c. Skjerpet objektivt ansvar er en form for ansvar som gjelder for farlige aktiviteter eller gjenstander, uavhengig av om skadevolderen har opptrådt uaktsomt eller forsettlig.

4. Hva er forskjellen mellom økonomisk og ikke-økonomisk tap i erstatningsrett?

- a) Økonomisk tap omfatter kun direkte økonomisk tap, mens ikke-økonomisk tap omfatter tap av livskvalitet og personlige krenkelseser
- b) Økonomisk tap omfatter kun tap av inntekt og formue, mens ikke-økonomisk tap omfatter fysiske skader og smerte
- c) Økonomisk tap omfatter tap av inntekt, formue og utgifter, mens ikke-økonomisk tap omfatter tap av livskvalitet, personlige krenkelseser

[Tilbake til avsnitt 4.1](#)

Eksempel 9

Prompt/besvarelse:

Gi en utførlig vurdering av denne besvarelsen. Pek særlig på sterke og svake sider ved besvarelsen, i tillegg til konkrete forbedringspunkter: Den overordnende problemstillingen er hvorvidt fakultet kan nekte å godkjenne Peder sitt oppmøte som følge av at han sovnet under storgruppeundervisningen.

Det juridiske fakultet sitt reglement er hjemlet i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen, som igjen er rettslig forankret i § 3-10 i universitetets- og høyskolelova.

Legalitetsprinsippet er kodifisert i Grunnloven (heretter GrL.) § 113, og fastslår at «[m]yndighetenes inngrep overfor den enkelte må ha grunnlag i lov». Inngrepsbegrepet er noe uklart i teorien, men en naturlig forståelse tilsier at det må være tale om et tiltak som begrenser den private rettssfære. Typisk vil et tiltak som virker inn på borgernes fysiske integritet, autonomi eller bevegelsesfrihet m.m. utgjøre et «inngrep» i lovens forstand.

I foreliggende sak er det klart at fakultetets sitt vedtak om å nekte Peder sitt oppmøtekrav er et «inngrep» i hans rettssfære.

Legalitetsprinsippet oppstiller også et krav om at lovhjemmelen «må være tilgjengelig og så presis som forholdene tillater» jf. HR-2018-1907-A (avsnitt 51). Dette illustrerer hvordan legalitetsprinsippet kommer inn som et tolkningsprinsipp ved lovtolkningen.

Det følger av «[r]etningslinjer for utrekning av obligatorisk deltagelse, jf. § 2-4 nr. 3» at «[d]eltagelse på hele gruppemøte» må skje i samsvar med fastsatt varighet. En alminnelig forståelse av «[d]eltagelse» kan forstås som et simpelt oppmøtekrav, men det kan også antyde at man aktivt skal ta del i noe.

Peder hevder på sin side at han har deltatt på hele gruppemøtet, og at reglene per i dag ikke krever aktiv deltagelse. Fakultetet derimot synes å legge en presiserende tolkning til grunn, da de oppstiller et aktivitetskrav i forbindelse med undervisningen. Spørsmålet blir derfor hvorvidt en slik forståelse står i spenningsforhold med legalitetsprinsippet.

I Rt.1995 s. 530 (Fjordlaks-dommen) var det spørsmål om det forelå en hjemmel for å pålegge medlemmer å betale en avgift for å finansiere en innfrysingsordning. Av dommen ble det utledet at legalitetsprinsippet er relativt og at det må nyanseres ut ifra «hvilket område en befinner seg på, arten av inngrepet, hvordan det rammer og hvor tyngende det er overfor den som rammes». Også «andre rettskildedefaktorer enn loven selv» må tas i betraktning jf. (s. 537).

Det første spørsmålet blir derfor hvilken egenstyrke legalitetsprinsippet har som tolkningsprinsipp i foreliggende sak, sett i lys av momentene Fjordlaks-dommen oppstiller.

Saken gjelder på universitet- og høyskoleområde. I Rt. 2015 s. 995 (Eksamensfuske-dommen) ble det fremhevet at universitetsinstitusjonene er ilagt en viss frihet til å tilpasse regelverket til de behov som institusjonen mener foreligger. Uttalelsen indikerer at det aktuelle område åpner for et visst skjønn.

Selv om det kan være tyngende for Peder å ikke kunne få avlegge eksamen som følge av mangelfullt oppmøtekrav, legges det vekt på at Peder selv har valgt å gå på det aktuelle studiet. Han har dermed også akseptert regelverket til universitetet, vel viten om oppmøtekravet som medfølger. Av hensyn til forutberegnelighet og likebehandling i utdanningssystemet vil dette tale for at det ikke er adgang til å trekke inn individuelle forhold i vurderingen. At vedtaket vil vippe Peder under 75 % kravet, vil derfor ikke være en avgjørende faktor. Momentet taler for at legalitetsprinsippet ikke kommer inn med stort gjennomslag.

På den andre siden er det ikke detaljert beskrevet i retningslinjene hva som omfattes av begrepet «[d]eltagelse». Dette svekker forutberegneligheten til elevene, noe som tilsier at legalitetsprinsippet stiller seg sterkere. Likevel nyanseres dette noe ved at vedtaket ikke er permanent, ettersom Peder kan avlegge eksamen ved en senere anledning når han har oppfylt de oppmøtekrav som kreves.

Til tross for at vedtaket begrenser Peders mulighet til å avlegge eksamen, legges det avgjørende vekt på at han selv har akseptert oppmøteretningslinjene. Vedtaket vil heller ikke være særlig tyngende eller av permanent karakter, ettersom han kan oppfylle kravene ved et senere tidspunkt dersom det er ønskelig. På bakgrunn av dette konkluderes det med at legalitetsprinsippet gjør seg gjeldende med relativt svak styrke i denne sak.

Fjordlaks-dommen fremhever videre at «andre rettskildefaktorer enn loven selv» kan trekkes inn i vurderingen dersom ordlyden er uklar jf. se også Rt. 2014 s. 1281 (Byggmester-dommen) avsnitt 48.

Spørsmålet blir derfor om det foreligger andre rettskildefaktorer for universitetets presiserende tolkning, sett i lys av legalitetsprinsippets svake styrke.

Ordlyden «[d]eltagelse» kan som tidligere nevnt forstås både som et oppmøtekrav, men det kan også forstås som et minimumskrav til aktivitet. Formålsbetraktninger står imidlertid sterkt i forvaltningsretten. Formålet bak arbeidsgrupper- og storgrupper er blant annet legge til rette for et aktivt og godt læringsmiljø i mindre grupper. Å sove under undervisningen vil derfor ikke være forenelig med regelens formål. Dette vil understøtte universitetet sin presiserende tolkning av ordlyden.

Ettersom avgjørelsen er underlagt forvaltningsskjønn, og Universitetet anledning til å avgjøre rettsfølgende til Peder. Spørsmålet blir dermed om Peders «[d]eltagelse» i storgruppen er oppfylt når han sovnet i 15 minutter under den første timen.

Når Peder sovnet under undervisningen, vil han ikke være i stand til å bidra til et aktivt læringsmiljø for de andre medstudentene. Han vil derfor ikke overholde storgruppesamlingene sitt formål. Dette trekker i retning av at Peder ikke har oppfylt kravet om «[d]eltagelse».

På den andre siden sovnet han bare i 15 minutter i starten av første time. Han vil derfor være våken i større deler av den resterende undervisningen. Det er også tilfeller hvor elever er til stede, uten å aktivt delta i undervisningen, slik at effekten av de to handlingene i teorien vil være tilsvarende. Momentene taler for at Peder har oppfylt kravene til «[d]eltagelse».

Likevel vil en slik forståelse av «[d]eltagelse», svekke hensynet til likebehandling og forutberegnelighet for elevene. Det vil være vanskelig å trekke et skille mellom hva som omfattes av regelen og ikke. Hvor skal grensen gå mellom hvor lenge man kan sove for å få godkjent eller hvor mange elever som kan sove av gangen.

Samlet sett er ikke legalitetsprinsippet til hinder for universitetets presiserende tolkning av «deltagelse». Reelle hensyn taler også for at Peder ikke har oppfylt kravet om «[d]eltagelse». Fakultet har i lys av dette tilstrekkelig hjemmel til å nekte hans oppmøte da han sovnet 15 minutter under storgruppesamlingen jf. Forskriften § 2-4 nr. 3 jf. § 3-10 i universitets- og høyskolelova.

Konklusjonen er at fakultet kan nekte å godkjenne Peder sitt oppmøte.

ChatGPT sin vurdering:

Besvarelsen gir en god redegjørelse for legalitetsprinsippet og hvordan det kommer inn i tolkningen av regelverket som er relevant i saken. Besvarelsen drøfter også relevant rettspraksis, og trekker paralleller til Fjordlaks-dommen og Eksamensfusks-dommen.

En styrke ved besvarelsen er at den tar opp og drøfter flere momenter som er relevante for å besvare problemstillingen. Det gir en grundig og omfattende vurdering.

En svakhet ved besvarelsen er at det kunne vært mer klart hva som er det konkrete spørsmålet som skal besvares. Det kan også være noe uklart hva som er besvarelsens konklusjon.

Et forbedringspunkt kunne være å være tydeligere på hva som er det overordnede spørsmålet i problemstillingen. Besvarelsen kunne også ha hatt en klarere konklusjon, og det kunne vært nyttig å se nærmere på hvilke rettskilder som ville hatt størst vekt i denne konkrete saken.

Eksempel 10

Prompt/Spørsmål:

Gi en tilbakemelding på denne teksten:

"Den overordnede problemstillingen er hvorvidt fakultet kan nekte å godkjenne Peder sitt oppmøte som følge av at han sovnet under storgruppeundervisningen. Det juridiske fakultet sitt reglement er hjemlet i Forskrift om opptak, studier, vurdering og grader ved Universitetet i Bergen, som igjen er rettslig forankret i § 3-10 i universitets- og høyskolelova.

Legalitetsprinsippet er kodifisert i Grunnloven (heretter GrL.) § 113, og fastslår at «[m]yndighetenes inngrep overfor den enkelte må ha grunnlag i lov». Inngrepsbegrepet er noe uklart i teorien, men en naturlig forståelse tilsier at det må være tale om et tiltak som begrenser den private rettsfære. Typisk vil et tiltak som virker inn på borgernes fysiske integritet, autonomi eller bevegelsesfrihet m.m. utgjøre et «inngrep» i lovens forstand.

I foreliggende sak er det klart at fakultetets sitt vedtak om å nekte Peder sitt oppmøtekrav er et «inngrep» i hans rettsfære.

Legalitetsprinsippet oppstiller også et krav om at lovhjemmelen «må være tilgjengelig og så presis som forholdene tillater» jf. HR-2018-1907-A (avsnitt 51). Dette illustrerer hvordan legalitetsprinsippet kommer inn som et tolkningsprinsipp ved lovtolkningen.

Det følger av «[r]etningslinjer for utrekning av obligatorisk deltagelse, jf. § 2-4 nr. 3» at «[d]eltagelse på hele gruppemøte» må skje i samsvar med fastsatt varighet. En alminnelig forståelse av «[d]eltagelse» kan forstås som et simpelt oppmøtekrav, men det kan også antyde at man aktivt skal ta del i noe.

Peder hevder på sin side at han har deltatt på hele gruppemøtet, og at reglene per i dag ikke krever aktiv deltagelse. Fakultetet derimot synes å legge en presiserende tolkning til grunn, da de oppstiller et aktivitetskrav i forbindelse med undervisningen. Spørsmålet blir derfor hvorvidt en slik forståelse står i spenningsforhold med legalitetsprinsippet.

I Rt.1995 s. 530 (Fjordlaks-dommen) var det spørsmål om det forelå en hjemmel for å pålegge medlemmer å betale en avgift for å finansiere en innfrysingsordning. Av dommen ble det utledet at legalitetsprinsippet er relativt og at det må nyanseres ut ifra «hvilket område en befinner seg på, arten av inngrepet, hvordan det rammer og hvor tyngende det er overfor den som rammes». Også «andre rettskildedefaktorer enn loven selv» må tas i betraktning jf. (s. 537).

Det første spørsmålet blir derfor hvilken egenstyrke legalitetsprinsippet har som tolkningsprinsipp i foreliggende sak, sett i lys av momentene Fjordlaks-dommen oppstiller.

Saken gjelder på universitet- og høyskoleområde. I Rt. 2015 s. 995 (Eksamensfusks-dommen) ble det fremhevet at universitetsinstitusjonene er ilagt en viss frihet til å tilpasse regelverket til de behov som institusjonen mener foreligger. Uttalelsen indikerer at det aktuelle område åpner for et visst skjønn.

Selv om det kan være tyngende for Peder å ikke kunne få avlegge eksamen som følge av mangelfullt oppmøtekrav, legges det vekt på at Peder selv har valgt å gå på det aktuelle studiet. Han har dermed også akseptert regelverket til universitetet, vel viten om oppmøtekravet som medfølger. Av hensyn til forutberegnelighet og likebehandling i utdanningssystemet vil dette tale for at det ikke er adgang til å trekke inn individuelle forhold i vurderingen. At vedtaket vil vippe Peder under 75 % kravet, vil derfor ikke være en avgjørende faktor. Momentet taler for at legalitetsprinsippet ikke kommer inn med stort gjennomslag.

På den andre siden er det ikke detaljert beskrevet i retningslinjene hva som omfattes av begrepet «[d]eltagelse». Dette svekker forutberegneligheten til elevene, noe som tilsier at legalitetsprinsippet stiller seg sterkere. Likevel nyanseres dette noe ved at vedtaket ikke er permanent, ettersom Peder kan avlegge eksamen ved en senere anledning når han har oppfylt de oppmøtekrav som kreves.

Til tross for at vedtaket begrenser Peders mulighet til å avlegge eksamen, legges det avgjørende vekt på at han selv har akseptert oppmøteretningslinjene. Vedtaket vil heller ikke være særlig tyngende eller av permanent karakter, ettersom han kan oppfylle kravene ved et senere tidspunkt dersom det er

ønskelig. På bakgrunn av dette konkluderes det med at legalitetsprinsippet gjør seg gjeldende med relativt svak styrke i denne sak.

Fjordlaks-dommen fremhever videre at «andre rettskildefaktorer enn loven selv» kan trekkes inn i vurderingen dersom ordlyden er uklar jf. se også Rt. 2014 s. 1281 (Byggmester-dommen) avsnitt 48.

Spørsmålet blir derfor om det foreligger andre rettskildefaktorer for universitetets presiserende tolkning, sett i lys av legalitetsprinsippet sine svake styrke.

Ordlyden «[d]eltagelse» kan som tidligere nevnt forstås både som et oppmøtekrav, men det kan også forstås som et minimumskrav til aktivitet. Formålsbetraktninger står imidlertid sterkt i forvaltningsretten. Formålet bak arbeidsgrupper- og storgrupper er blant annet legge til rette for et aktivt og godt læringsmiljø i mindre grupper. Å sove under undervisningen vil derfor ikke være forenelig med regelens formål. Dette vil understøtte universitetet sin presiserende tolkning av ordlyden.

Ettersom avgjørelsen er underlagt forvaltningssskjønn, og Universitetet anledning til å avgjøre rettsfølgende til Peder. Spørsmålet blir dermed om Peders «[d]eltagelse» i storgruppen er oppfylt når han sovnet i 15 minutter under den første timen.

Når Peder sovnet under undervisningen, vil han ikke være i stand til å bidra til et aktivt læringsmiljø for de andre medstudentene. Han vil derfor ikke overholde storgruppesamlingens sitt formål. Dette trekkes i retning av at Peder ikke har oppfylt kravet om «[d]eltagelse».

På den andre siden sovnet han bare i 15 minutter i starten av første time. Han vil derfor være våken i større deler av den resterende undervisningen. Det er også tilfeller hvor elever er til stede, uten å aktivt delta i undervisningen, slik at effekten av de to handlingene i teorien vil være tilsvarende. Momentene taler for at Peder har oppfylt kravene til «[d]eltagelse».

Likevel vil en slik forståelse av «[d]eltagelse», svekke hensynet til likebehandling og forutberegnelighet for elevene. Det vil være vanskelig å trekke et skille mellom hva som omfattes av regelen og ikke. Hvor skal grensen gå mellom hvor lenge man kan sove for å få godkjent eller hvor mange elever som kan sove av gangen.

Samlet sett er ikke legalitetsprinsippet til hinder for universitetets presiserende tolkning av «deltagelse». Reelle hensyn taler også for at Peder ikke har oppfylt kravet om «[d]eltagelse». Fakultet har i lys av dette tilstrekkelig hjemmel til å nekte hans oppmøte da han sovnet 15 minutter under storgruppesamlingen jf. Forskriften § 2-4 nr. 3 jf. § 3-10 i universitets- og høgskolelova.

Konklusjonen er at fakultet kan nekte å godkjenne Peder sitt oppmøte." Tilbakemeldingen skal være på mellom 500 og 700 ord. Gi tilbakemelding på språket i teksten, strukturen i teksten, kvaliteten på den juridiske argumentasjonen og den metodiske tilnærmingen i drøftelsene. Tilbakemeldingen skal inkludere konkrete forbedringspunkter. Fokuser særlig på hvordan forfatteren bruker rettskildefaktorene i sine drøftelser. Tilbakemeldingen skal være på norsk.

ChatGPT:

Teksten gir en god analyse av juridiske prinsipper som er relevante i en konkret sak, der en student har blitt nektet godkjenning av oppmøtekravet på universitetet på grunn av at han sovnet under storgruppeundervisning. Teksten tar opp spørsmål om legalitetsprinsippet og tolkning av regelverket på universitetet, og vurderer også relevante rettskildefaktorer og tidligere dommer.

Det er klart og presist språk som er brukt i teksten, og argumentasjonen følger en logisk struktur. Det er også positivt at teksten tar opp relevante motargumenter og reflekterer over hvorvidt de styrker eller svekker saken.

Alt i alt gir teksten en grundig analyse av de juridiske spørsmålene som er relevante i denne saken.

Prompt:

Kan du utdype denne tilbakemeldingen?

ChatGPT:

Ja, selvfølgelig!

Teksten gir en grundig drøfting av problemstillingen og viser til relevant rettskilder som er relevant for å løse spørsmålet om fakultetets vedtak om å nekte Peder oppmøte er gyldig. Det er en god struktur i teksten og argumentasjonen bygges opp på en logisk måte.

En positiv tilbakemelding er også at forfatteren har inkludert en relevant dom (Fjordlaks-dommen) og koblet den til problemstillingen. Dette viser at forfatteren har gjort et godt arbeid med å finne relevant rettskilder som kan støtte opp om argumentene.

En potensiell forbedring kan være å inkludere en kort oppsummering av hva som vil være konklusjonen i saken, eller hva som vil være de ulike argumentenes vekt og betydning for utfallet av saken. Det kan også være nyttig å gjøre teksten mer tilgjengelig for leseren ved å bruke en mer hverdagslig språkbruk der det er mulig.

Alt i alt er dette en godt skrevet tekst som viser god forståelse av relevant rettskilder og som gir en grundig og sammenhengende drøfting av problemstillingen.

Prompt:

Kan du gi noen mer konkrete tilbakemeldinger på innholdet. Er det for eksempel noen rettskildefaktorer som mangler, eller som kunne gitt nyttige perspektiver på spørsmålet?

ChatGPT:

Selvfølgelig! Jeg vil imidlertid påpeke at jeg ikke har tilgang til noen konkret tekst eller spørsmål, så jeg vil gi noen generelle eksempler på hva som kan være viktig å huske på når man skriver om rettskildefaktorer:

Hva sier loven? Dette er selvfølgelig en opplagt faktor å ta hensyn til, men det kan være verdt å sjekke flere relevante lover for å få et fullstendig bilde av saken.

Hva sier rettspraksis? Å se på tidligere rettsavgjørelser i lignende saker kan gi viktig innsikt og perspektiver.

Hva sier juridisk teori og kommentarer? Det kan være nyttig å se på hva fagpersoner mener om spørsmålet, for eksempel i juridiske tidsskrifter eller kommentarer til lovverk.

Hva er formålet bak loven eller bestemmelsen som diskuteres? Hva var intensjonen med å innføre den, og hvordan kan det tolkes i lys av dette formålet?

Hva sier folkeretten? Dersom saken har en internasjonal dimensjon, kan det være relevant å se på folkeretten og internasjonale avtaler for å få et bredere perspektiv.

Dette er selvfølgelig bare noen eksempler, og det kan være andre faktorer som er relevante avhengig av hvilket spørsmål som diskuteres. Generelt sett kan det være lurt å være grundig og ikke basere seg på kun én rettskildefaktor når man skriver om juss.

[Tilbake til avsnitt 4.2](#)

Eksempel 11

Prompt:

Hjelp meg og ta stilling til følgende problem: Peder gir Ole fullmakt til å bruke Peders BankID hos Storevik Sparebank for å betale Peders regninger. Han er tydelig på at Ole ikke skal bruke BankID-en til noe annet enn dette. Likevel faller Ole for fristelsen til å bruke BankID-en til å ta opp kreditt i Peders navn, som Ole selv bruker på nettspill. Storevik Sparebank betaler ut pengene i den tro at det er Peder som tar opp kreditten, siden det er hans BankID som brukes. De hevder derfor at Peder er avtalerettslig bundet av låneopptakene, fordi banken var i god tro om at det var Peder som inngikk låneavtalen. Er Peder bundet til låneavtalen i henhold til norsk avtalerett?

ChatGPT:

I dette tilfellet vil Peder sannsynligvis kunne argumentere for at han ikke er bundet til låneavtalen som Ole inngikk med Storevik Sparebank. Selv om banken var i god tro om at Peder var den som inngikk avtalen, vil ikke dette alene være tilstrekkelig for å binde Peder.

Peder har gitt Ole fullmakt til å bruke hans BankID hos Storevik Sparebank kun for å betale Peders regninger, og ikke for å ta opp kreditt i Peders navn. Derfor har Ole overskredet sin fullmakt ved å inngå en avtale om kreditt uten Peders samtykke. Dette kan tolkes som et brudd på fullmaktsgiverens instruksjoner, noe som gjør at Ole har handlet utenfor fullmaktens rammer.

I henhold til norsk avtalerett kan en avtale være ugyldig hvis en av partene har handlet utenfor sine fullmakter. Dette kan også gjelde hvis en person har handlet i strid med instruksjoner fra fullmaktsgiveren. Siden Ole har overskredet sin fullmakt, kan Peder hevde at avtalen om kreditt er ugyldig, og at han derfor ikke er bundet av låneavtalen.

Det kan likevel være andre omstendigheter som spiller inn i vurderingen av om Peder er bundet av låneavtalen. Hvis Peder på en eller annen måte har akseptert eller godkjent kredittavtalen, kan det være vanskeligere å argumentere for at avtalen er ugyldig. Men i utgangspunktet har Peder gode muligheter for å argumentere for at han ikke er bundet av avtalen, og at han derfor ikke er ansvarlig for å tilbakebetale kreditten som Ole tok opp i hans navn.

Prompt:

Hvis vi ser bort fra spørsmålet om fullmakt litt, hva er grunnen til at Peder ikke vil være bundet av avtalen med banken? Banken trodde jo hele veien at det var Peder de inngikk avtale med. Det var Peders personnummer og private BankID som ble brukt for å ta opp lånet via internett. Skal ikke banken kunne innrette seg etter sin gode tro om at de inngikk en avtale med Peder?

ChatGPT:

Jo, banken har en viss beskyttelse i loven fordi de kan stole på at en person som bruker Peders BankID faktisk er Peder og dermed inngår en avtale med ham. Dette kalles i norsk rett for den såkalte beskyttelsesregelen (se forbrukerkjøpsloven § 37 eller avtaleloven § 36).

Imidlertid kan det være omstendigheter som gjør at Peder likevel ikke er bundet av avtalen. For eksempel, hvis det var klart for banken at Ole ikke hadde fullmakt til å bruke Peders BankID på denne måten, eller hvis det var klart for banken at Ole hadde brukt BankID-en til å ta opp kreditt i Peders navn uten hans samtykke eller kunnskap, kan dette svekke bankens rett til å stole på sin gode tro.

I tillegg kan det tenkes at det var avtalevilkår i låneavtalen som var urimelige eller som Peder ikke kunne forventes å ha inngått. For eksempel kan vilkårene for renter og gebyrer være urimelig høye, eller det kan være vilkår som gir banken en veldig sterk stilling på bekostning av Peders rettigheter. I

slike tilfeller kan det være mulig for Peder å hevde at avtalen er ugyldig eller at han ikke er bundet av den.

Så for å konkludere: Selv om banken kan ha en viss beskyttelse i loven på grunn av beskyttelsesregelen, kan omstendighetene i denne saken gjøre at Peder likevel ikke er bundet av avtalen med banken.

Prompt:

Denne beskyttelsesregelen var et interessant påfunn. Betyr det at Peder ikke har beskyttelse mot at andre inngår avtaler på hans vegne, som de ikke har rett til? Peder ante jo ikke at det ble inngått noen avtale i hans navn. Har han ikke noe vern mot at utenforstående aktører i ond tro binder ham avtalerettslig overfor andre uten hans samtykke eller kunnskap?

ChatGPT:

Jo, det er klart at Peder har vern mot at andre inngår avtaler på hans vegne uten hans samtykke eller kunnskap. Men det er viktig å merke seg at dette vern ikke er absolutt. For eksempel kan Peder selv ha gitt Ole fullmakt til å handle på hans vegne, men likevel begrenset fullmakten til å kun gjelde betaling av regninger. Dersom Ole da handler utover denne fullmakten, vil ikke Peder være bundet av avtalen Ole inngikk i strid med fullmakten.

Men i tilfellet du beskriver, der Peder ikke har gitt noen fullmakt til Ole til å ta opp kreditt i hans navn, vil Peder normalt ikke være bundet av avtalen Ole inngikk med banken. Selv om banken var i god tro om at det var Peder som inngikk avtalen, vil dette normalt ikke være tilstrekkelig for å binde Peder av avtalen. Dette skyldes at Peder ikke selv har gitt fullmakt til å inngå avtalen. Det er likevel viktig å merke seg at det kan være situasjoner der Peder likevel vil være bundet av avtalen, for eksempel hvis han har opptrådt på en måte som kan tolkes som at han godkjente avtalen, eller hvis han i etterkant godtar avtalen.

Prompt:

Vil det si at det er et generelt trekk ved norsk avtalerett at avtaler kun kan gyldig inngås mellom to parter som kjenner hverandres identitet?

ChatGPT:

I utgangspunktet krever norsk avtalerett at partene kjenner hverandre og inngår avtalen frivillig og med samtykke fra begge parter. Det er imidlertid ikke alltid nødvendig å kjenne identiteten til motparten for å inngå en gyldig avtale. For eksempel kan det være tilfeller der identiteten til motparten er ukjent på avtaletidspunktet, men likevel vil avtalen være gyldig hvis det senere viser seg at partene har inngått avtalen i god tro og med reelle forutsetninger.

Det er også verdt å merke seg at det finnes tilfeller der en part kan være bundet av en avtale selv om vedkommende ikke var klar over at en avtale var blitt inngått. Dette kan for eksempel gjelde situasjoner der en part har handlet uaktsomt eller har gitt inntrykk av at vedkommende samtykker til en avtale. Det vil alltid bero på en konkret vurdering i hver enkelt sak om det foreligger en gyldig avtale mellom partene.

Prompt:

Skjønner. Hm... Avtalerett er kompliserte greier. Hva med denne fullmakten da? Vi er enige om at Ole gikk utenfor grensene til fullmakten. Men banken visste jo ikke det - de inngikk vel avtalen i den tro at vedkommende på andre siden var Peder, eller i det minste hadde rett til å inngå en slik avtale på Peders vegne? Finnes det ikke en dom fra norsk Høyesterett som sier noe om at avtalerettslig binding kan inntre selv om fullmektigen gitt utenfor fullmaktens ramme, dersom motparten (her: banken) var i god tro om at avtalen var innenfor fullmakten?

ChatGPT:

Jo, du tenker på en dom fra Høyesterett i 1984 som heter **Rt. 1984 s. 1082**. Her ble det fastslått at når en fullmektig overskrider fullmakten, men motparten likevel inngår en avtale i god tro om at fullmakten ikke er overskredet, vil avtalen likevel være bindende for fullmaktsgiveren. Dette prinsippet kalles for utvidet fullmakt.

I dette tilfellet kan det imidlertid være vanskelig å argumentere for at banken var i god tro om at Ole hadde rett til å ta opp kreditt på vegne av Peder. **Banken hadde kun fullmakt til å betale regningene til Peder**, og ikke til å ta opp kreditt i hans navn. Det vil derfor være vanskelig å argumentere for at avtalen om kreditt var innenfor rammen av fullmakten.

Prompt:

Unnskyld, jeg tror kanskje jeg rotet litt nå. Jeg tror det var avtaleloven § 11 jeg tenkte på:

"Har fuldmægtigen handlet i strid med forskrifter, som fuldmagtsgiveren har git ham, og forstod tredjemand det eller burde han forstaat det, blir retshandelen ikke bindende for fuldmagtsgiveren, selv om den ligger indenfor fuldmagten.

Har fuldmagtsgiveren bare meddelt fuldmagten til fuldmægtigen (§ 18), gjælder det samme, selv om tredjemand var i god tro"

Hva har denne bestemmelsen å si for vår sak?

ChatGPT:

Avtaleloven § 11 regulerer situasjoner der en fullmektig handler i strid med de instruksene han eller hun har fått av fullmaktsgiveren. Hovedregelen er at hvis fullmektigen handler utenfor fullmaktens rammer, så er ikke rettshandelen bindende for fullmaktsgiveren. Men det finnes en unntaksregel i § 11, som sier at hvis tredjepersonen forsto eller burde ha forstått at fullmektigen handlet i strid med instruksene, så blir rettshandelen likevel ikke bindende for fullmaktsgiveren.

I vår sak kan dette bety at selv om Ole handlet utenfor fullmaktens rammer, så kan rettshandelen likevel være bindende for Peder hvis banken ikke forsto eller burde ha forstått at Ole handlet utenfor fullmakten. Hvis banken var i god tro om at Ole hadde fullmakt til å inngå låneavtalen på Peders vegne, og det ikke var åpenbart at Ole gikk utenfor fullmakten, så kan avtalen være bindende for Peder i henhold til avtaleloven § 11.

Prompt:

Peder påpeker at Ole aldri overfor banken presenterte seg som representant for Peder. Det er jo ikke da en typisk fullmaktssituasjon. Peder anfører derfor at det vil være i strid med Fekete-prinsippet om Peder blir bundet av avtalen Ole inngikk med banken. Kan du forklare hva Fekete-prinsippet er, og vurdere om Peders anførsel er riktig?

ChatGPT:

Fekete-prinsippet er et prinsipp i norsk avtalerett som sier at en avtale som er inngått mellom to personer, bare kan gjøre gjeldende rettigheter og plikter mellom disse to partene, og ikke kan påføre tredjeparter rettigheter eller plikter. Dette betyr at hvis Peder ikke var en part i avtalen mellom Ole og banken, kan han ikke gjøres rettslig ansvarlig for avtalen.

I denne saken var det Ole som inngikk avtalen med banken, og Peder var ikke en part i avtalen. Selv om banken trodde at Ole handlet på Peders vegne, kan ikke avtalen påføre Peder rettigheter eller plikter. Dermed kan ikke banken kreve at Peder skal være bundet av låneavtalen som Ole inngikk på Peders BankID.

På bakgrunn av dette vil det være i samsvar med Fekete-prinsippet at Peder ikke er bundet av avtalen Ole inngikk med banken.

Prompt:

Jeg trodde Fekete-prinsippet, utledet av Fekete-dommen fra Høyesterett, sa noe om at fullmektigen må gjøre motparten klar over at vedkommende handler på en annens vegne, ellers blir fullmektigen selv bundet av avtalen. Betyr det at Ole er avtalerettslig forpliktet overfor banken?

ChatGPT:

Fekete-prinsippet sier at når en person handler på vegne av en annen, må vedkommende tydelig gjøre det klart for motparten at han eller hun handler på vegne av en annen, slik at det ikke er tvil om at avtalen inngås på vegne av en tredjepart. Hvis ikke dette er tilfelle, kan det føre til at fullmektigen selv blir bundet av avtalen, selv om han eller hun handler på vegne av en annen.

I dette tilfellet kan det argumenteres for at Ole ikke har gjort det klart overfor banken at han handlet på vegne av Peder, og at han derfor kan være avtalerettslig bundet av avtalen med banken. Dette vil imidlertid avhenge av en helhetlig vurdering av omstendighetene i saken, og om banken burde ha forstått at Ole handlet utenfor fullmakten som var gitt ham av Peder. Hvis banken burde ha forstått at Ole ikke hadde rett til å inngå avtalen på Peders vegne, kan det føre til at avtalen ikke er bindende for Peder.

Prompt:

Så Peder visste ikke at Ole inngikk låneavtalen, i strid med fullmakten, og kan argumentere for at han ikke er avtalerettslig bundet. Men Ole fortalte aldri banken hvem han var - de trodde avtalen ble inngått av og med Peder. I Fekete-dommen visste jo motparten hvem fullmektigen var - de visste bare ikke at det forelå en fullmakt. Vår sak er sånn sett annerledes, for banken hadde aldri noen oppfatning om at de inngikk en avtale med Ole. Kan det tenkes at verken Peder eller Ole er avtalerettslig bundet?

ChatGPT:

Det kan tenkes at verken Peder eller Ole er avtalerettslig bundet, men det avhenger av en konkret vurdering av omstendighetene i saken. Hvis banken ikke hadde noen grunn til å tro at Ole handlet på vegne av Peder, og Ole ikke ga noen indikasjoner til banken om at han handlet på vegne av Peder, så kan det argumenteres for at banken ikke kunne ha vært i god tro om at de inngikk avtalen med Peder.

På den annen side kan det argumenteres for at banken hadde en rimelig forventning om at de inngikk avtalen med Peder, siden han var den som oppga informasjonen som var nødvendig for å inngå låneavtalen. Det kan også argumenteres for at Ole opptrådte som om han var Peder, ved å bruke hans BankID og personnummer.

Så, om Peder og Ole er bundet av avtalen avhenger av om banken kan anses som å ha handlet i god tro og om det foreligger andre omstendigheter som kan påvirke rettsvirkningen av avtalen. Dette kan være en kompleks vurdering, og det kan være lurt å få hjelp av en advokat til å se på saken nærmere.

Prompt:

Ja, jeg synes dette ble fryktelig komplisert. Hvis du skulle skrevet en avgjørelse i saken, stilet som norsk Høyesterett, hvordan kunne den sett ut?

ChatGPT:

Jeg kan forsøke å gi et utkast til en mulig avgjørelse, men det er viktig å påpeke at jeg ikke har all informasjonen som en reell rettsak ville ha, og at det finnes ulike tolkninger av norsk avtalerett. En faktisk rettsak ville derfor kunne ende med en annen avgjørelse enn den jeg her skisserer.

Norsk Høyesterett har i dag behandlet saken mellom Peder og banken. Spørsmålet for Høyesterett er om Peder er avtalerettslig bundet av låneavtalen som ble inngått mellom banken og Ole, og om banken kan kreve tilbakebetaling av lånesummen.

Høyesterett bemerker at avtalerett er en komplisert materie, og at det i denne saken er flere faktorer som må vurderes. For det første må Høyesterett vurdere om Ole hadde en gyldig fullmakt fra Peder til å inngå låneavtalen med banken. For det andre må Høyesterett vurdere om banken var i god tro da de inngikk avtalen med Ole, og om banken kunne regne med at Ole handlet på vegne av Peder. Til slutt må Høyesterett vurdere om Peder kan fraskrive seg ansvar for avtalen på grunn av at han ikke visste at Ole handlet på hans vegne.

Når det gjelder spørsmålet om fullmakten, finner Høyesterett at Ole gikk utenfor fullmakten ved å inngå en låneavtale som var større enn det Peder hadde gitt fullmakt til. Dette medfører at Ole ikke kan binde Peder av avtalen, med mindre banken var i god tro.

Når det gjelder spørsmålet om banken var i god tro, finner Høyesterett at banken trodde de inngikk avtalen med Peder. Banken hadde ingen grunn til å tro at Ole handlet på vegne av Peder, da Ole ikke ga noen indikasjoner på dette. Banken har derfor ikke handlet i god tro, og kan dermed ikke kreve tilbakebetaling av lånesummen fra Peder.

Til slutt må Høyesterett vurdere om Peder kan fraskrive seg ansvar for avtalen på grunn av at han ikke visste at Ole handlet på hans vegne. Høyesterett finner at dette ikke er tilfellet. Selv om Peder ikke visste om avtalen, må han likevel ta ansvar for at han ga fullmakt til Ole. Peder kan derfor ikke fraskrive seg ansvar for avtalen.

Basert på disse vurderingene finner Høyesterett at Peder ikke er avtalerettslig bundet av låneavtalen som ble inngått mellom banken og Ole, og at banken ikke kan kreve tilbakebetaling av lånesummen fra Peder.

Prompt:

Et par oppklaringer:

1. Det er upresist at Ole gikk utenfor fullmakten ved å inngå en låneavtale som var større enn det Peder hadde gitt fullmakt til. Peder ga aldri fullmakt til å inngå noen som helst låneavtale, eller annen avtale, med banken - fullmakten gjaldt bare det å bruke Peders BankID til å betale regninger i Peders nettbank.
2. For spørsmålet om god tro: det blir upresist å vurdere om Peder hadde gitt banken inntrykk av at Ole hadde fullmakt til å handle på sine vegne. Poenget er jo at banken ikke ante at Ole var involvert i det hele tatt, de trodde hele veien at det var Peder de forholdt seg til.
3. For spørsmålet om ansvarsfraskrivelse: her er spørsmålet feil stilt. Det er ikke et spørsmål om ansvarsfraskrivelse, men et spørsmål om fullmakt. Og spørsmålet er mer presist om banken kan bygge på at Ole hadde rett til å inngå avtalen på vegne av Peder.

Ellers synes jeg du var veldig flink. Kan du skrive et nytt forslag basert på disse innspillene?

ChatGPT:

Takk for oppklaringene. Basert på disse innspillene, vil en mulig avgjørelse i saken kunne se slik ut:

Saken gjelder spørsmålet om hvorvidt en avtale inngått mellom en bank og en person (Ole) er bindende for en annen person (Peder), som aldri ga fullmakt til å inngå avtalen.

Det er ustridig at Peder ga Ole fullmakt til å bruke hans BankID til å betale regninger i Peders nettbank. Det er imidlertid også ustridig at fullmakten ikke omfattet inngåelse av låneavtaler, eller noen andre

avtaler, med banken. Dermed har Ole handlet utenfor fullmakten gitt av Peder når han inngikk en låneavtale med banken.

Spørsmålet blir dermed om banken kan bygge på at Ole hadde rett til å inngå avtalen på vegne av Peder, til tross for at han handlet utenfor fullmakten.

Banken hevder at de hadde grunn til å tro at Ole hadde fullmakt til å inngå avtalen på vegne av Peder. Dette argumentet må imidlertid forkastes, da banken hele tiden trodde de forholdt seg til Peder og ikke hadde noen oppfatning om at Ole var involvert i det hele tatt.

Når det gjelder spørsmålet om hvorvidt Peder er bundet av avtalen Ole inngikk med banken, må dette vurderes etter avtaleloven § 11. Etter denne bestemmelsen vil ikke rettshandelen være bindende for fullmaktsgiveren hvis fullmektigen har handlet i strid med forskrifter som er gitt av fullmaktsgiveren, og tredjeparten forsto eller burde ha forstått dette.

I vår sak handlet Ole utenfor fullmakten gitt av Peder, og det er ikke grunnlag for å hevde at banken forsto eller burde ha forstått at Ole handlet uten fullmakt. Dermed vil ikke avtalen mellom Ole og banken være bindende for Peder.

Konklusjonen blir dermed at Peder ikke er avtalerettslig bundet av avtalen inngått mellom Ole og banken.

Prompt:

Nå nærmer i oss noe! Kan du også inkludere Fekete-prinsippet i avgjørelsen?

ChatGPT:

Ja, selvfølgelig. Her er en revidert versjon av avgjørelsen som inkluderer Fekete-prinsippet:

Avgjørelse:

Peder og Ole inngikk ingen skriftlig fullmakt om at Ole kunne handle på Peders vegne i bankforhold. Peder ga Ole kun fullmakt til å bruke hans BankID til å betale regninger i hans nettbank. Dermed var Ole uten fullmakt til å inngå låneavtalen på Peders vegne.

Imidlertid viser det seg at banken aldri var klar over at Ole inngikk avtalen på vegne av Peder. Bankens hadde hele tiden inntrykk av at Peder var avtaleparten, og det var kun Peders BankID som ble brukt i forbindelse med avtaleinngåelsen. Bankens kan derfor ha vært i god tro om at Peder hadde gitt Ole fullmakt til å handle på hans vegne.

Fekete-prinsippet sier at en fullmektig ikke kan binde fullmaktsgiveren hvis motparten var i god tro om at fullmektigen hadde rett til å handle på vegne av fullmaktsgiveren. I dette tilfellet kan det dermed tenkes at banken ikke kan holde Peder ansvarlig for låneavtalen, fordi banken var i god tro om at Peder hadde gitt Ole fullmakt til å inngå avtalen.

Siden banken ikke visste at Ole handlet på vegne av Peder, kan heller ikke Ole sies å ha vært i god tro når han inngikk låneavtalen på Peders vegne. Dermed kan Ole ikke påberope seg god tro som en grunn til at han hadde rett til å inngå låneavtalen.

Basert på det ovennevnte fastslår Høyesterett at Peder ikke kan holdes ansvarlig for låneavtalen som Ole inngikk med banken, siden banken ikke var klar over at Ole handlet på hans vegne. Ole kan derimot holdes ansvarlig for avtalen han inngikk med banken på Peders vegne, siden han ikke hadde fullmakt til å handle på hans vegne og ikke var i god tro om å ha slik fullmakt.

Dermed opphever Høyesterett tidligere dom og fastslår at Peder ikke har noen forpliktelser overfor banken, mens Ole har ansvaret for å betale tilbake lånet som han inngikk med banken på vegne av Peder.

Prompt:

Dette er spennende greier. Kan du skrive et utkast som inkluderer både Fekete-prinsippet og avtaleloven § 11? Men ikke ta stilling til Oles forpliktelse overfor banken, det er avtaleforholdet mellom Peder og banken som er interessant.

ChatGPT:

Ja, selvfølgelig. Her er et utkast som inkluderer både Fekete-prinsippet og avtaleloven § 11, uten å ta stilling til Oles forpliktelse overfor banken:

Høyesterettsavgjørelse i sak om gyldigheten av en avtale inngått med fullmektig uten fullmakt

Saken gjelder gyldigheten av en avtale inngått med en fullmektig uten fullmakt, og om fullmektigen kan binde opp oppdragsgiveren i slike tilfeller.

Sakens faktum

Peder ga sin venn Ole tilgang til sin BankID, slik at Ole kunne betale regninger på Peders vegne gjennom Peders nettbank. Peder ga imidlertid aldri Ole fullmakt til å inngå noen avtaler med banken eller noen andre, og hadde aldri planlagt å ta opp et lån. Uten Peders viten eller samtykke inngikk likevel Ole en låneavtale med banken på Peders vegne.

Peder hevder at han ikke er bundet av avtalen, ettersom Ole handlet uten fullmakt og Peder aldri ga samtykke til avtalen. Banken hevder at Ole hadde rett til å inngå avtalen på Peders vegne, og at Peder derfor er bundet av avtalen.

Rettslig grunnlag

Etter avtaleloven § 11, kan en fullmektig binde opp oppdragsgiveren i den utstrekning fullmakten gir adgang til det. Dette innebærer at hvis en fullmektig handler innenfor sin fullmakt, vil oppdragsgiveren normalt være bundet av avtalen. Hvis fullmektigen derimot handler utenfor fullmakten, vil oppdragsgiveren ikke være bundet av avtalen med mindre han eller hun senere ratifiserer avtalen eller godtar den ved å opptre på en måte som innebærer at avtalen skal gjelde.

I tillegg er Fekete-prinsippet relevant. Dette prinsippet sier at hvis fullmektigen handler utenfor fullmakten, vil fullmektigen normalt være ansvarlig overfor motparten, med mindre motparten visste eller burde ha visst at fullmektigen handlet utenfor fullmakten.

Vurdering

I denne saken inngikk Ole en låneavtale på Peders vegne uten fullmakt. Peder har dermed ikke ratifisert eller godkjent avtalen i etterkant, og har heller ikke handlet på en måte som innebærer at han godtar avtalen.

Banken hevder at Ole hadde rett til å inngå avtalen på Peders vegne, men dette er ikke tilfelle. Fullmakten som Peder ga Ole, ga kun Ole rett til å betale regninger på Peders vegne, og ikke til å inngå avtaler med banken eller noen andre.

Banken kan heller ikke bygge på at de hadde god tro om at Ole hadde fullmakt til å inngå avtalen på Peders vegne, ettersom de ikke var klar over at Ole var involvert i det hele tatt

(GPT krasjet – vi gjør et nytt forsøk)

Ja, selvfølgelig! Her kommer et utkast som tar hensyn til både Fekete-prinsippet og avtaleloven § 11:

Saken gjelder spørsmålet om hvorvidt banken kan gjøre gjeldende at Ole hadde rett til å inngå avtalen på vegne av Peder, og dermed binde Peder av avtalen, til tross for at Ole handlet utenfor sin fullmakt.

Først vil retten vurdere om Ole handlet utenfor sin fullmakt. Peder ga kun Ole fullmakt til å bruke Peders BankID til å betale regninger i Peders nettbank. Peder ga aldri fullmakt til å inngå noen som helst låneavtale, eller annen avtale, med banken. Det er derfor klart at Ole har handlet utenfor sin fullmakt når han inngikk en låneavtale med banken på Peders vegne.

Retten må deretter vurdere om banken kan bygge på at Ole hadde rett til å inngå avtalen på vegne av Peder, selv om Ole handlet utenfor sin fullmakt. I henhold til avtaleloven § 11 kan en fullmektig binde sin oppdragsgiver ved å inngå en avtale, selv om fullmektigen handlet utenfor sin fullmakt, dersom avtalemotparten handlet i god tro og hadde grunn til å anta at fullmektigen hadde rett til å handle på vegne av oppdragsgiveren.

I tillegg kommer Fekete-prinsippet som sier at for å binde oppdragsgiveren må avtalemotparten være klar over at fullmektigen handler på vegne av en oppdragsgiver, selv om avtalemotparten ikke kjenner til fullmakten.

I denne saken visste ikke banken at Ole handlet på vegne av Peder. Banken trodde hele tiden at de inngikk en avtale med Peder. Dermed kan verken Fekete-prinsippet eller avtaleloven § 11 gjøres gjeldende overfor Peder. Peder kan derfor ikke anses avtalerettslig bundet av avtalen som Ole inngikk med banken.

Basert på dette finner retten at banken ikke kan gjøre gjeldende at Peder er bundet av låneavtalen inngått med Ole.

[Tilbake til avsnitt 3.2](#)

Eksempel 12

Prompt:

Write a court ruling in the style of the European Court of Human Rights (ECtHR), deciding whether there has been a breach of the European Convention on Human Rights (ECHR) article 5 (1) (b) by the government of Norway. Apply the following facts: Lars boarded a train to Bergen at 20:00, and was immediately asked to show his ticket. He refused, and was asked to provide identity documents. He refused this too, and was warned there might be serious consequences. Under the Norwegian Professional Transport Act (yrkestransportloven) § 33, a person who does not present a valid ticket and refuses to provide personal identification, may be detained by a representative of the transportation company, such as a train conductor.

A conductor was therefore tasked with "keeping an eye on" Lars, and the two stayed in the restaurant car chatting amicably. Lars told the conductor he had changed his mind about going to Bergen, and wanted to get off at Myrdal instead. As the train was nearly empty, no other passengers were getting off at this station. When the train stopped at Myrdal at 20:30, an announcement was made over the PA that the doors would not open at this station. Lars exchanged a look with the conductor, and they sat in silence for the rest of the journey. The next stop was Voss, where the train arrived at 21:15. Lars stood up and made to get off, without the conductor making any move to stop him. As Lars exited the train he was apprehended by two police officers. They asked him to identify himself, and when he refused he was taken to the police station. Under the Norwegian Police Act (politiloven) § 8 (1) (3) any person who refuses to identify themselves to the police may be brought into custody for as long as is necessary, but no longer than 4 hours. At 23:15 he was asked again whether he was willing to identify himself. Providing your identity to the police, when asked, is a requirement under Norwegian law. Again he refused, but after a few hours the pressure got to him. At 01:00 he provided the police with his identity, and was promptly released.

Decide in particular at which point Lars was "deprived of his liberty" in the meaning of ECHR art. 5 (1), using the criteria laid down by the ECtHR in 'Engel v. the Netherlands'.

Judge ChatGPT:

In the case of Lars v. Norway, the European Court of Human Rights (ECtHR) has considered whether the government of Norway breached Article 5 (1) (b) of the European Convention on Human Rights (ECHR). The ECtHR has applied the criteria laid down by its previous case law, particularly the Engel v. the Netherlands case, to determine whether Lars was "deprived of his liberty."

The facts of the case show that Lars boarded a train to Bergen at 20:00, was asked to show his ticket and provide identity documents, and refused to do so. Pursuant to the Norwegian Professional Transport Act, a conductor was tasked with "keeping an eye on" Lars, and the two stayed in the restaurant car chatting amicably. Lars then told the conductor that he wanted to get off at Myrdal instead of Bergen. When the train stopped at Myrdal, an announcement was made that the doors would not open at this station. Lars and the conductor exchanged a look, and they sat in silence for the rest of the journey. At Voss station, Lars was apprehended by two police officers and taken to the police station, where he refused to identify himself until 01:00.

The ECtHR finds that Lars was "deprived of his liberty" within the meaning of Article 5 (1) of the ECHR. The ECtHR considers that the Engel v. the Netherlands case established the criteria for determining whether a person has been deprived of their liberty. In that case, the ECtHR held that a person is deprived of their liberty when they are under the control of the state and unable to leave.

In the present case, Lars was under the control of the conductor, who was tasked with "keeping an eye on" him. The fact that they were chatting amicably does not negate the fact that the conductor was watching over Lars on behalf of the transportation company. Furthermore, Lars was unable to leave the train when it stopped at Myrdal, as the doors were not opened at that station. Therefore, the ECtHR considers that Lars was deprived of his liberty from the moment he boarded the train until he was apprehended by the police officers.

The ECtHR notes that the detention of Lars was authorized by the Norwegian Professional Transport Act and the Norwegian Police Act. However, the ECtHR considers that the deprivation of liberty must be necessary and proportionate to a legitimate aim, in accordance with Article 5 (1) (b) of the ECHR. The ECtHR finds that the aim of enforcing the transportation company's ticket and identification policies, and of ensuring public safety, is legitimate. However, the ECtHR questions whether the detention of Lars was necessary and proportionate in the circumstances of the case.

The ECtHR notes that Lars was not violent or threatening, and that he had merely refused to show his ticket and provide identification. The ECtHR also notes that Lars had changed his mind about going to Bergen and was not a threat to public safety. The ECtHR therefore questions whether the detention of Lars was necessary and proportionate in the circumstances, and whether there were alternative means of achieving the legitimate aim, such as issuing a fine or escorting Lars off the train at Myrdal.

In conclusion, the ECtHR finds that the government of Norway breached Article 5 (1) (b) of the ECHR by depriving Lars of his liberty without sufficient justification. The ECtHR awards Lars compensation for the violation of his rights, as well as for his legal costs and expenses.